

Bal Bhagwan Shikshan Prasarak Mandal, Ahmedpur

Vasantrao Naik B.Ed. College, Shirur Tajband

Tal. Ahmedpur, Dist. Latur -413514

(Affiliated :- Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded)

**Number of Research paper/Article per
teacher published in the journals
notified on UGC website
during the last five years**

Dr.Patil N.S

Principal

Vasantrao Naik B.Ed. College
Shirur Tajband, Ahmedpur Dist. Latur

ISSN No. : 2350-0972

NIIRJ

NEW INTERNATIONAL INSISTANT RESEARCH JOURNAL

◆ Chief Editor ◆

Asst. Prof. A . V. Hingmire

Prathmesh Prakashan

Principal Prathmesh Prakashan, Aurangabad

Vasantrao Naik B Ed College

Ch. No. 11, To Ahmednagar Dist. Aurangabad

NEW INTERNATIONAL INSISTANT RESEARCH JOURNAL

CONTENTS

Sr. No.	Title & Name of the Author(s)	Page No.
1	Province of Development in Mid-Day Meal Schemes. PRAVASHI, MAHAKALKAR	1
2	सहासिध्तीतील संश्रजानाची शिक्षक प्रशिक्षणातील उपयुक्तता शोभनी मीना ललवतीराव कवयम / डॉ. वनाड यु.व्ही.	3
3	SERVICE SECTOR CONTRIBUTION TO GDP Dr.BALKRUSHNA S. INGLE	8
4	आजच्या शिक्षणातील नवप्रवाह डॉ. वलांकर के.ए.	11
5	Agriculture Produce Market Committee Reforms in India Sanjay B. Talatkar,	14
6	ऊसतांड महिला कामगारांची स्थिती व जीवनविषयक दृष्टिकोन प्र.महादेव चंतगम घुंचे	21
7	छत्रपती शिवाजी महाराजांचे शंतीविषयक धोरण प्र.राजकुमार जानोधा चव्हे	24
8	Language Laboratory an Innovation in English Language Teaching Mr. Sapkal G.D. / Dr. Arati P.Sapkale	29
9	A APPRAISAL ON TEXT MINING IN DATA MINING V.S.Palmud	32
10	ईश्रजित भालेराव यांच्या साहित्यकृती मधील स्त्रीजीवन प्र. जाधव ए. एस.	40
11	Customer Satisfaction Survey of Life Insurance Corporation of India. Dr.Karje A.B.	43
12	महाराणा यशुवाई : राजकीय कार्य सा. भासगावकर संव्या सवारासपंत	47
13	ತಲಂಕಾಣೆ ಸಂವಿಲ್ಯ ವಿಮರ್ಯ ಪುಾರ್ಯಪರಾಲು DR. INDIRA	49
14	DR. B.R. AMDEBKAR'S VISION AND MISSION FOR THE ECONOMIC EMPOWERMENT OF WOMEN - IMPACT AND CONTEMPORARY RELEVANCE DR. INDIRA	57

15	Inculcating Creativity & Innovative attitude amongst Students Prof. Dr. T. K. Shitole	61
16	THE TRADITIONAL STUDIES ON MEDICINAL PLANTS IN GADCHIGOLI DISTRICT, MAHARASHTRA Suresh B. Royarkar	66
17	A Study on Nutritive Intake of Private School Going Children (13-15 years) of Nagpur (MS) and Vijayawada (AP) Sulakshmi Potturi *, Deepali Kotwal	69
18	Alienation in Students Dr. Khan Shahuaz Bano Mohammad Ashfaq	75
19	MANAGEMENT EDUCATION AND VALUE INCULCATION Dr. Kishor H. Dhote	87
20	PROCUREMENT, MANAGEMENT AND USE OF E-RESOURCE IN CURRENT LIBRARY TRENDS: COMMON ISSUES Bangaram Ram Prasad	89
21	EMPOWERMENT OF TRIBAL WOMEN THROUGH EDUCATION RS IMRAN PASHA	94
22	सतनशासना व अध्यापन-अध्ययन प्रक्रिया नामिका महादेव जामभ	99
✓ 23	मानवतन्त्रा अद्विस्त स्त्रोत सचन श्री चक्रधर स्वामी डा. डॉ. निलकण्ठ शंकरराव पाटील	102

Principal
vasantrao Naik S. Ed. College
Shirur Tal. Hq. Ahmedpur Dist. Latur

Peer Reviewed Referred and UGC Listed Journal
(Journal No. 40776)

ISSN 2277 - 5730 AN INTERNATIONAL
MULTIDISCIPLINARY QUARTERLY RESEARCH
JOURNAL

AJANTA

Volume-VIII, Issue-I
January - March - 2019
Marathi

IMPACT FACTOR / INDEXING

2018 - 5.5

www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

Principal

Vasant Rao Naik & Co College
Rohini, Tal. 17th Ahmaddar Dist. Latour

EDITORIAL BOARD

Professor Khatir Haq
 College of English, University of Dhaka,
 Dhaka-1000, Bangladesh.

Roderick McCulloch
 University of the Sunshine Coast,
 Locked Bag 4, Maroochydore DC,
 Queensland, 4558 Australia.

Dr. Ashraf Feroz Eata
 College of Arts and Science
 Sultan Abdul Aziz University, KAS

Dr. Nicholas Loannides
 Senior Lecturer & Cisco Networking Academy Instructor,
 Faculty of Computing, North Campus,
 London Metropolitan University, 166-220 Holloway Road,
 London, N7 8DB, UK.

Muhammad Mezbah-ul-Islam
 Ph.D. (NEHU), India, Asst. Prof. Dept. of
 Information Science and Library Management
 University of Dhaka, Dhaka - 1000, Bangladesh.

Dr. Meenu Maheshwari
 Asst. Prof. & Former Head Dept.
 of Commerce & Management
 University of Kota, Kota.

Dr. S. Sampath
 Prof. of statistics University of Madras
 Chennai - 600 005.

Dr. D. H. Malini Srinivasa Rao
 M.B.A., Ph.D., FDP (IIMA)
 Asst. Prof. Dept. of Management
 Pondicherry University
 Karaikal - 609605.

Dr. S. K. Ojha
 Professor and Head, Physics,
 Sri Gadge Baba Amravati
 University, Amravati.

Dr. Rana Pratap Singh
 Professor & Dean, School for Environmental
 Sciences, Dr. Babasaheb Ambedkar
 University Raebareilly Road, Lucknow.

Dr. Shivdhar Gungurwar
 Head Dept. Vasantrao Naik
 Mahavidyalaya, Warananand, Nanded.

Memon Sohel Md Yusuf
 Dept. of Commerce, Nirwa College
 of Technology, Nirwa Oman.

Dr. S. Karmanidhi
 Professor & Head,
 Dept. of Psychology,
 University of Madras

Prof. Joyanta Borbora
 Head Dept. of Sociology,
 University, Dibrugarh.

Dr. Walmik Sarwade
 HOD Dept. of Vocational
 Technology, Maharashtra Sahakarwade
 University, Aamgaon.

Dr. Manoj Dixit
 Professor and Head,
 Department of Public Administration Director,
 Institute of Distance Studies,
 Lucknow University, Lucknow.

Prof. P. T. Srinivasan
 Professor and Head,
 Dept. of Management Studies,
 University of Madras, Chennai.

Dr. P. Vitthal
 School of Language and Literature
 Marathi Dept. Swami Karmchand
 North Maharashtra University, Nanded.

 Principal

 EDITORIAL BOARD

Dr. Jyeshth R. Haldet
S. C. B. College of Pharmacy
A. P. Tal. Chhindwada, Dist. Nandurbar

Dr. Sadique Razaque
Dist. Department of Psychology
Yashwantrao Chavan University,
Hazratnagar, Raichur

Prof. Ram Narayan Singh
Dept. of Health Studies University of Jaipur

Dr. Patil Nilkant Shankarrao
Principal, Vasant Rao Nalk Adhyapak Mahavidyalaya
Shirur Talband, Tal. Ahmedpur Dist. Latur

Prof. Sakh Chandrasekhar Sheshrao
Dist. Department Vasant Rao Nalk Adhyapak Mahavidyalaya,
Shirur Talband Tal. Ahmedpur Dist. Latur

Dr. Kadam Vekant Kashinath
Asst. Professor, Vasant Rao Nalk Adhyapak Mahavidyalaya,
Shirur Talband, Tal. Ahmedpur Dist. Latur

Prof. Pujdekar Hiranman Sarang
Asst. Professor, Vasant Rao Nalk Adhyapak
Mahavidyalaya, Shirur Talband,
Tal. Ahmedpur Dist. Latur

Principal
Vasant Rao Nalk B Ed College
Shirur Talband Ahmedpur Dist. Latur

PUBLISHED BY

Ajanta Prakashan
Aurangabad (M.S.)

Impact Factor-7.675 (SJIF)

ISSN-2278-9308

B.Aadhar

Peer-Reviewed & Refereed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

December-2021

ISSUE No- (CCCXXIX) 329- A

WOMEN'S STATUS: PROBLEMS & SOLUTIONS

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor

Dr. Manisha Arvind Kotgire
Assistant Professor
& Head Department of Commerce
Kohinoor Arts, Commerce & Science
College, Khultabad, Dist. Aurangabad (MS)

Editor

Dr. Ballram P. Patil
Head, Department of Commerce
Mahatma Jyotiba Phule
Principal, Navdharma
Kingsway LADN B Ed College
Vasantnagar, Dist. Latur
Shri. Tal. Tal. Ammedpur Dist. Latur

This Journal is indexed in :
Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
Cosmos Impact Factor (CIF)
International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : www.aadharsocial.com

Aadhar PUBLICATIONS

(SJIF) Impact Factor-7.675

ISSN-2278-9308

B.Aadhar

Peer-Reviewed & Refereed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

December-2021

ISSUE No- (CCCXXIX) 329-A

WOMEN'S STATUS : PROBLEMS & SOLUTIONS

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Antravari

Editor:

Dr. Manisha Arvind Kulkarni
Assistant Professor &
Head Department of Commerce
Kohliwar Arts, Commerce & Science
College, Khultabad, Dist. Antravari (MS)

Editor:

Dr. Baliram Vikramrao Patil
Head, Department of Sociology
Mahatma Jyoti College, Kumbhari
Tal. Mundejpur
Dist. Latur, Maharashtra

The Journal is indexed in:

Scientific Journal Impact Factor (SJIF)

Cosmos Impact Factor (CIF)

International Impact Factor Services (IIFS)

Aadhar International Publication

Principal

Principal
Mahatma Jyoti College

INDEX

No.	Title of the Paper	Authors' Name	Page No.
1	Ashoka's Contribution To Buddhism	Dashravan Maruti	1
2	An Overview on Socio-Political Participation of Indian Women	Dr. Salma Ah. Sattar	4
3	Problems And Solutions Of Working Women	Anilkumar, M. Mandotkar	7
4	Women's Education: Issues and Challenge	Rasappa S	11
5	Difficulties Confronted By Working Women And The Solutions	Mrs. A. Subhashini	21
6	Women's Participation In Politics	Dr. Geeta Patil	26
7	A study on public awareness and perception on covid-19 vaccine in Karnataka state	Dr. M. Anandya	31
8	Mumang Dai's Stupid Cupid: Thinking Contemporary Womanhood	Mr. Jambu Meo	37
9	Womens problems in India	Dr. Rajashree S Maranoid	42
10	Social Women's Status	Dr. Vilhalrao Shankarrao Rajole	48
11	Study Of Women Entrepreneurship And Empowerment	Dr. Sruvarna S Munde	52
12	A Study On Hrd Management Practices In Banking Sector	Dr. Lakshimamma Hc	56
13	Problems And Solutions Working Women	Dr. K. Gayathri	60
14	The Genesis of Self Help Groups	Dr. M. Anuradha, P. P. Krishnan Naidu	62
15	Human rights and Problems of Indian Women	Dr. M. Subhashchandra	66
16	Impressive and successful women in Politics	Dr. Appur U. Rathod	70
17	Trafficking Of Women In India: A Human Rights Issue	Dr. Nidamita Paul Roy	75
18	बदलती समाज स्त्रिया व सो शिक्षण प्रौढ केंद्रम अन्तर्गत महिलायकां		81
19	सामाजिकीकरण आणि स्त्री शिक्षणची गरज	प्र. डी. गणेश विठ्ठल शंकर	87

जागतिकीकरण आणि स्त्री शिक्षणाची वाटचाल
प्रा.डॉ.पाटील निळकंठ शंकरराव
प्राचार्य, वसंतराव नाईक अभ्यासक महाविद्यालय,
शिकार बाजवंद ता.अहमदनगर जि.लातूर

सध्या जगभरात जागतिकीकरणाला परिष्कृत स्वरूप देण्यात आले आहे. १९८६ नंतर प्रकल्प प्रणालीने जगभरात खळबळ माजवली. पुढे जनरल अग्रीमंड जॉन एरिफ अँड ट्रेफिफ अँड ट्रेड नेर करार तिसरीने जगातून माडल्या गेल्या. अनेक देशांनी त्यावर प्रत्युत्तराची स्वाधेन्या केल्या. तर काहीना अलाह्या संस्थांच्या सध्या दडपशाळीला काडी पडून त्यावर स्वाधेन्या करायला लागल्या. अनिकसित, निकसनशील राष्ट्रांनी संशय बाधल्या. काट पाडून प्रकल्पे ते करार स्वीकारला त्यातून खाजगीकरण, कठरीकरण आणि जागतिकीकरण या त्रिभुजाचा चालू अन्तःकधीत जगाच्या कानाकोपऱ्यात पोहचला. प्रधानी असलेल्या प्रसार माध्यमांनी त्यातली आवल्या सामर्थ्यांना अमेधित जापर कोला. ग्लोबॅट ट्रेड शिफारस कायरीत झाली. या संघटनेने सध्याच्या स्वीकारण्याची आव्हाने केले. अनेक देशांनी गेट करारवर स्वाधेन्या केल्या. अन्तः भारताचा प्रत्येकरी होता. त्यापार हा एकत्र कायरींनी जो पावीत घरोल त्रिभुजा कायरीत गेली. तो कधी त्याकडे सामान्य माणसांला आणि त्यांच्या शिक्षणाध्यवर्थांला लक्ष देण्याची गरज वाटायी गयी. सन १९९८ नंतर त्यांच्या करारात व्यापाराकरीकर वेळेसाठी अन्तर्भाव केला गेला, त्यात शिक्षण ही वेळा समली गेली. जागतिकीकरणाला समेत शिक्षणाचा सेवा म्हणून समावेश झाला आणि त्यामुळे या सर्वांच्या जिवाळयांच्या शिक्षण क्षेत्रात खळबळ माजली. आता शिक्षणाचा विचार जागतिकीकरणाला संदर्भात करणयाचापून पर्याय सहिलेला गयी.

जागतिकीकरण आणि शिक्षण -

शिक्षण ही सेवा आहे. त्यामुळे शिक्षणाची सेवा ही देशाच्या विस्तार संघटनेत रावी संघटनेत रावी याचे भात या क्षेत्रातील सञ्चाना आले. शिक्षणाचा बदीस्त वाडू आता संपूर्ण जगाच्या सेवात अन्तःकधीत सञ्च झाला. शिक्षण ही मूलतःपूक आहे. त्यामुळे शिक्षणात भाडविल मूलतून त्यातून पुढे सोसाय नया कामधियायी सधो उपलब्ध झाली आहे. याची जापोर काडी स्वाधेन्या यत्नांना गेली. तर कडी विचारकर्तांना या जागतिकीकरणामुळे शिक्षणध्वंसन होणान्या सोषणाचीही तीव्र जापोर झाली.

- १) जागतिकीकरणामुळे खाजगीकरणाने चालना घिलेला.
  - २) शिक्षण देशाच्या संस्थांची अन्तःकधीत सञ्चाना गयी
  - ३) शिक्षण प्रवाह महान होईल
  - ४) तयिन, दुसरे आणि शिक्षणाच्या शिक्षणालक सर्वांचा वाडतील.
  - ५) शिक्षणातून प्रवाह रोषण केले जाईल
  - ६) वाडत्या वेळाची अलाह्या करणांच्या जगभरात शिक्षणासाठी समावेश होईल
- कील शाक्यहाय विचार करून जागतिकीकरणाला विरोध करणाऱ्यांची संख्या वाडली. दुसरेपाने मनुष्य जागतिकीकरणामुळे शिक्षणाच्या सेवात अन्तःकधीत सञ्चाना गयी. त्यातून ते वेळ अधिक निकसित होईल. अन्तःकधीत सधो प्रवाह होतील अन्तः विचारानी प्रीत स्वकलीनी त्यांच्या सामर्थ्याने पुढील बायी माडल्या ?
- १) शिक्षणाच्या प्रस्ताला गयी होईल. शिक्षणाचा विस्तार सामर्थ्याने होईल.

Principal

Vol No.: 7 Issue No. 3 March 2019

ISSN: 2455-2943

NEW INTERNATIONAL RELIABLE RESEARCH JOURNAL

Prathmesh Prakashan

Prathmesh Prakashan, Aurangabad

- Chief Editor -
Asst. Prof. A. V. Hingmire

- Executive Editor -
Asst. Prof. L. M. Raut

Principal

Principal

NEW INTERNATIONAL RELIABLE RESEARCH JOURNAL

CONTENTS

Sr. No.	Title & Name of the Author(s)	Page No.
1	भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीत स्त्रियांचे योगदान सानप अनंत	4
2	Role of Librarian in Internet and World Wide Web Environment Priyanka Pralhad Bhoigal	7
3	समकालीन महिला उपन्यासकारां द्वाराचित्रितनारी संवेदना आव्हाळे शांता संपतराव	12
4	Stress Management Ms. Daksha H. Halkare	15
5	दुर्बलांच्या मानवी हक्कांची पायमल्ली प्रावण शिवाजीराव घुगे	20
6	सातत्यपूर्ण सर्वेक्षण मूल्यमापन पद्धती - एक अभिप्रेक्षण बाबुराव रामराव जायभाय	23
7	सर्जनशीलता व अध्यापन-अध्ययन प्रक्रिया शख जमीर जहरोलीन	25
✓	संश्रुत श्री चक्रधर स्वामींचे लिंग समानता विषयक विचार प्र.डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील	28

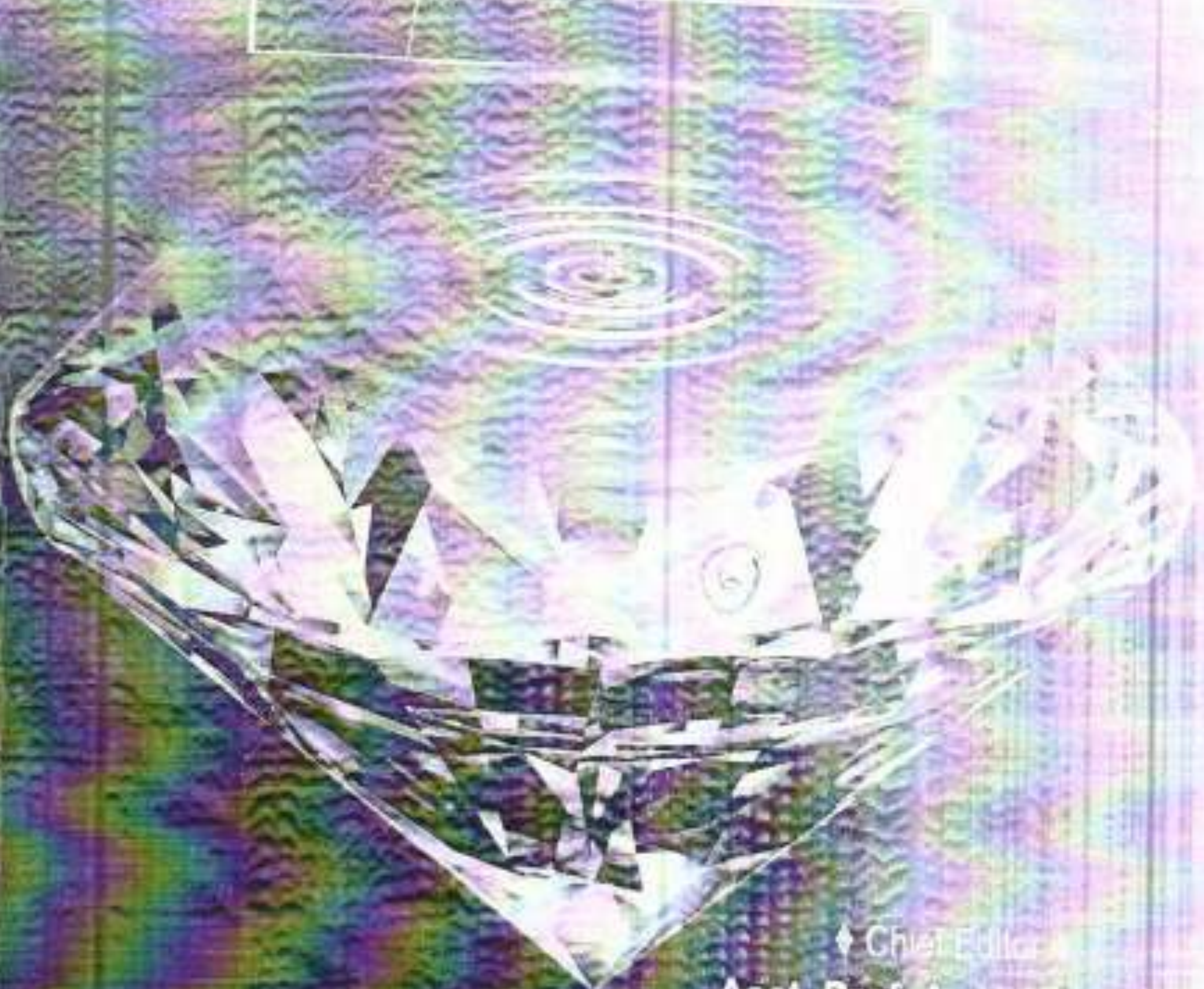
Vol No. 5 Issue No. 1 March 2019

ISSN No. 2350-4339

NIIRJ

NEW INTERNATIONAL VALUABLE RESEARCH JOURNAL

◆ Chief Editor

Asst. Prof. A. V. Hingmire

Prathmesh Prakashan, Aurangabad

[Signature]
Principal

Wasmirao Nalk 8. Ed College
Shriharipur Tal. Ahmednagar Dist. Latur

**NEW INTERNATIONAL
VALUABLE RESEARCH JOURNAL
CONTENTS**

Sr. No.	Title & Name of the Author(s)	Page No.
1	आंतरराष्ट्रीय राजकारणामधील भारताची भूमिका मानव अनंत	1
2	DRAMA IS CHANGING ART Varsha Borde (Kalekar)	2
3	CURRENT TECHNOLOGY TRENDS IN LIBRARIES Priyanka Pralhad Bhoigal	3
4	ग्रामीण साहित्य प्रेरणा व स्वरूप निमसे बाबुराव माधवराव	4
5	संत महात्मा चक्रवर्तरी बाबा साहेब साहित्यातून प्रतिबिंबित होणारे मूल्यशिक्षणविषयक विचार : एक अभ्यास श्री चक्रवर्तरी बाबा साहेब साहित्यातून प्रतिबिंबित होणारे मूल्यशिक्षणविषयक विचार : एक अभ्यास	5
6	डॉ. राजेंद्रप्रसाद यांचा विविध क्षेत्रातील प्रभाव व त्याचे प्रदिवस ज्ञानाची दीपक घेणे	6
7	उच्च शिक्षण आणि आजची आव्हाने बाबुराव रामराव जायभाय	7
8	उपयोजित संशोधन : संकल्पना, स्वरूप व महत्त्व शंख जमीर जहंगीर	8
9	पर्यावरण प्रेमी सर्वज श्री चक्रवर्तरी बाबा या डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील	9
10	Classical Greek and Roman Drama Dr. Vaishali C. Yeske	10

Peer Reviewed, Referred and UGC
Listed Journal (Journal No. 40776)

ISSN: 2277-5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume-VIII, Issue-II
April - June - 2019
English / Marathi / Hindi

IMPACT FACTOR / INDEXING

2018 : 5.5

www.sjifactor.com

Principal

Vasant Rao Naik B.Ed College
Ajanta, Tal. Itga, Ahmednagar Dist. Maharashtra

Ajanta Prakashan

१. योगी अरविदांचे शैक्षणिक विचार

प्रोफेसर, डॉ. बाटीस विठ्ठल शंकरराव
 सामाजिक नैतिक अध्यापक महाविद्यालय, विलसपूर, कोल्हापूर.

१५ ऑगस्ट १८५२ रोजी कोल्हापूर जिल्ह्यातील विलसपूर गावात जन्मलेल्या योगी अरविदांचा जन्म झाला त्याच्या वडीलांचे नाव विठ्ठलराव शंकरराव होते. त्यांच्या वडिलांचे नाव अरविदांचे वडील विठ्ठल शंकरराव होते. योगी अरविदांचे शिक्षण हाताळण्यासाठी विलसपूर येथील शाळा जिवाबाबासमोर घेण्यात आली. योगी अरविदांचे शिक्षण हाताळण्यासाठी विलसपूर येथील शाळा जिवाबाबासमोर घेण्यात आली. योगी अरविदांचे शिक्षण हाताळण्यासाठी विलसपूर येथील शाळा जिवाबाबासमोर घेण्यात आली.

इंग्लंडमधील काँग्रेसमध्ये १८८४ मध्ये त्यांच्या वडील विठ्ठल शंकरराव यांनी योगी अरविदांचे शिक्षण हाताळण्यासाठी विलसपूर येथील शाळा जिवाबाबासमोर घेण्यात आली. योगी अरविदांचे शिक्षण हाताळण्यासाठी विलसपूर येथील शाळा जिवाबाबासमोर घेण्यात आली.

मुंबई येथील अण्णो वडगाव येथे १८९२ रोजी त्यांचे आगमन झाले. बरोबरच कोल्हापूर येथील शाळा जिवाबाबासमोर घेण्यात आली. योगी अरविदांचे शिक्षण हाताळण्यासाठी विलसपूर येथील शाळा जिवाबाबासमोर घेण्यात आली.

शिक्षण विचारधारेचे चिंतन

श्री अरविदांचे एक महान तत्त्वज्ञानच आहे. त्यांच्या विचारधारेमध्ये शिक्षण हा एक महान तत्त्वज्ञानच आहे. त्यांच्या विचारधारेमध्ये शिक्षण हा एक महान तत्त्वज्ञानच आहे.

- १) अज्ञानाचे दूरवाट
- २) अज्ञानाचे दूरवाट
- ३) अज्ञानाचे दूरवाट
- ४) अज्ञानाचे दूरवाट
- ५) अज्ञानाचे दूरवाट

Principal

ISSN 2229-4406

International Registered & Recognized
Research Journal Related To Higher Education for all Subjects

UNIVERSAL

RESEARCH ANALYSIS

EDITOR IN CHIEF
Dr. BALAJI KAMBLE

[Signature]
Principal
vasantao Nak B Ed College
Shriraj (Tal) To Ahmedpur Dist. Latur

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	How Credit Rating is done : An analysis of it's Methodology Dr. A. J. Raju	1
2	Impact In Agricultural Climate Change in Maharashtra Dr. G.M. Sarvade	6
3	Terrorism and Olympic Games Dr. Bhaskar Mane	11
4	Effects of Asanas and Pranayama Practices on Flexibility of Jr. Badminton Players Dr. Manoj Reddy, Dr. N. Bhaskar Reddy	17
5	ई-शिक्षणात अध्यापकांची भूमिका व नवनवीन माध्यमे डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील	23
6	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची पत्रकारिता डॉ. टी. ए. मोरे	28
7	शेतकऱ्यांच्या समस्याबाबत महात्मा फुले यांचे विचार अरुण काले	35
8	मुल्यशिक्षण - गिकारासाठी कळाची गरज डॉ. चंदा सुरेश जगन्नाथ	44
9	रा. रं. बोराडे यांच्या कथा साहित्यातील वाक्प्रचार डॉ. एस.एस. धस	49
10	ग्रामीण कादंबरीतून येणारे तारकरी संप्रदायाचे वर्णन डॉ. शिवानंद मच्छिंद्र गिरी	49
11	उच्च शिक्षणातून आम्हाने आणि सध्या डॉ. त्र्यंबक निकुंती मगर	49
12	काशीराय यांचे नर्माविधगीचे विचार भगवान वीर	52

Principal

5

ई-शिक्षणात अध्यापकांची भूमिका व नवनवीन माध्यमे

डॉ. विक्रम संकरराव पाटील

प्रधान,

संजय गांधी अभ्यासक महाविद्यालय,
मिशन (सा), जि. अहमदनगर

Research Paper - Education

प्रस्तावना :-

२१ वे शतक हे ज्ञानाच्या सृजनशीलतेचे म्हणून संबोधले जाते, या सृजनशीलतेच्या सृजन कल्पनांचे रुपांतर ज्ञानात होऊन तंत्रविज्ञानाने मांडी वळती घडवून आणली आहे. त्यातून नवनवीन साधने विकसित झाली, त्यामध्ये विशेषतः संगणक प्रमाणीने आश्चर्यकारक प्रगती केली. त्याचा परिणाम म्हणून आजगितीला सर्वत्र दैनंदिन कार्य क्षेत्रात संगणकतत्वा मोठ्या प्रमाणात वापर होऊ लागला आहे. व्यवसाय, उद्योग, अर्थशास्त्र, सार्वजनिक क्षेत्र, आरोग्य, शिक्षणक्षेत्र, जाहिरात क्षेत्र, साहित्य मनोरंजन, वळणवळण आदि क्षेत्रात प्रमाणात संगणक उपयुक्त ठरू लागला आहे.

विषय प्रवेश :-

आज विविध उपग्रहाद्वारे ज्ञान प्रसारणाचे कार्य विविध वाहिन्याद्वारे सुरु आहे. याद्वारे ई-शिक्षण संकल्पना रूजू होऊ लागली आहे. ह्या ई-शिक्षणामुळे अध्यापन - अध्ययन प्रक्रिया अधिक सुबद्ध व मजबूत होऊन या इलेक्ट्रॉनिक लर्निंगमुळे अस्तित्वात असलेल्या विविध माध्यमांचा एकात्रित वापर करून ज्ञान साहज्य, सुलभ व प्रभावीपणे पोहचविण्याचे मोठे सामर्थ्य ह्या तंत्राने प्राप्त झाले आहे. त्याबरोबर स्मार्ट स्कूल ही नवी संकल्पना अस्तित्वात येऊन त्याद्वारे शाळेत अध्ययनशील शिक्षणास व विस्तार करण्याच्या क्षेत्रात वापर कर देऊन अध्ययनास सहाय्यभूत अशी वैशिष्ट्यपूर्ण संरचना, शैक्षणिक साधने, अध्यापक आणि नाहिती-संप्रेषण तंत्रज्ञान साधनांचे सुसंघटन करून अध्ययनशील प्रेरक व उत्साहजनक वातावरण व व्यवस्थापन केले जाते. ह्या नव्या तंत्रज्ञानाचा विचार करताना अध्यापन प्रक्रियेक संगणकतत्वाक मूळीकोनातून नवीन माध्यमांचा वापर करणे आवश्यक आहे. कोरोना महामारी काळात ई-शिक्षण जबरजस्त ठरलेले आपण पाहिले आहे. त्याकरिता संस्था व शिक्षकांना खालीलप्रमाणे भूमिका पार पाडावी लागेल.

Principal

ISSN 2229-6190

RNI. MAHMUL02937/2019/35848

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for Social Sciences

Savitri Raj, 114, Ambedkar East Lane,

Vasanthi Nagar, B. Ed. College,

Principal

SOCIAL GROWTH

CHIEF EDITOR

DR. BALAJI KAMBLE

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No.
1	Role of Small Scale Industries in Economic Development Dr. Arun T. Tawar	1
2	Special Economic Zones in India Dr. Balaji G. Kamble	7
3	Poverty, Unemployment and Inflation and Major Challenges before India's Vision of Sustainable Development Dr. S. S. Devnalkar	16
4	Investigation of Before-Competition State Anxiety of Baseball Players Dr. Manoj Reddy	25
5	महात्मा ज्योतीराव फुले यांचे सामाजिक आणि शैक्षणिक योगदान डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील	30
6	नांदेड जिल्ह्यातील सेवा केंद्राची केंद्रीयता : भौगोलिक विश्लेषण श्रीहरी रामराव गायकवाड	34
7	लातूर जिल्ह्यातील यात्रास्थळांचे स्थलकालपरतत्वे भौगोलिक विश्लेषण संगमेश्वर ज्ञानोबा भांगे	41
8	नाशिक जिल्ह्यातील पोस्ट ऑफिस सेवा : एक भौगोलिक अभ्यास बाळासाहेब रघूनाथ चकोर	47
9	तिळ जलसिंचन प्रकल्प प्रभाव क्षेत्रातील साक्षरतेचा भौगोलिक अभ्यास महेश एस. मोरे	53

महात्मा ज्योतीराव फुले यांचे सामाजिक आणि शैक्षणिक योगदान

डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील

पाचार

परानंतराव नाईक अध्यापक महाविद्यालय,
शिवल राजवडे, जि. सांगूर

Research Paper - Education

प्रस्तावना :-

भारतीय स्त्री शिक्षणाचा प्रथम पुरस्कर्ता, भारतीय समाज क्रांतीचे जनक सामान्य जनतेच्या दुःखाला याचा फोडणारा सारा सत्यशांघक, जातीभेदावर तीव्र प्रहार करणारे, मानवाला स्वातंत्र्य व नव्युपेम यांचे महत्त्व समजावून देणारे महात्मा ज्योतीराव फुले यांचा जन्म १८२७ मध्ये सांगली जिल्ह्यातील खेडेगावात आला आडचे नाव विमणाबाई वडीलांचे नाव गोविंदराव होते तर आठ्ठाव सोरो होते.

ज्योतीराव त्यांच्या क्रितीतारी बहुजन समाजातील सोळांना शुद्ध अतिशुद्धांना शिक्षणाची राने रचून होती. त्याकाळात समाजातील लघाकथित वृत्त घणीयांकरिता राजगी मोजक्याच हाळ होत्या श्रंभित व व्यापारी समाजातील मुलांनी सायकारी व कारकुनी करता यावी या करिताच शिक्षण घण्यानी प्रथा रुढ होती. शिथे ज्योतीरावांसारख्या व्यक्तीच्या शिक्षणाकडे कोण लक्ष देणार शिक्षण शिकून आपल्याला काम करापचे, शिक्षणामुळे दिघडतात, उर्मट बनतात, घर्म भ्रष्ट हांतात वडीलवाच्या मंडळीचे ऐकत नाहीत व मंडळाकडे दुर्लक्ष होते. या साळशुद्ध सत्त्याचा प्रभाव गोविंदरावाज पडून करोवते प्राथमिक शाळेत दाखल झालेले ज्योतीराव यांचे प्राथमिक शिक्षणही खंडीत झाले व ते पूर्वका सुक होण्यास वयाचे १३ वे वर्ष उजडावे लागले. मुडीने कुशाग्र, हाडापेराने नव्युपेम देखण्या ज्योतीरावाला लहानपणारुण नुसलमान, खिरवन व ब्राम्हण मित्र मिळाले. ज्योतीरावाची वाचनात शिवाजी महाराज व जॉर्ज वॉशिंग्टन यांचे चरित्र आले. त्यांचा ज्योतीरावांच्या विचारसरणीज मोटा प्रभाव पडला, अशा परिस्थितीतही मेट्रीक पर्यंत इंग्रजी शिक्षणही त्यांनी मिळविले. इंग्रजी मराठी, गणित या विषयांत चांगली प्रगती केली.

Principal

ISSN 0976-0377

RNI MAHMUL 02805/2010/33461

International Registered & Recognized
Research Journal Related To Higher Education for all Subjects

INTERLINK RESEARCH ANALYSIS

Editor In Chief
Dr. Balaji Kamble

Principal

Yashwantrao Naik B Ed College
Shirur (Tal.) Tal. Ahmednagar Dist. Latur

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Effect of <i>Tinospora Cordifolia</i> Miens on Foot rot Disease of Grape-vine <i>Vitis-venifera</i> L Caused by <i>Rhizoctonia solani</i> in Marathwada J. A. Kadam	1
2	Role of Agricultural in India Dr. Nilam Chhangani	6
3	Globalization and Higher Education : Challenges and Advantage Dr. Balaji G. Kamble	13
4	Knowledge Management to be Success Dr. Nilkanth S. Patil	21
5	Comparative study of Physical Fitness Level Between Indian Game Kabaddi and Foreign Game Basketball Players Dr. Deepak V. Phadnis	25
6	स्वतंत्रता संग्राम के आन्दोलन में हिन्दी भाषा का योगदान डॉ. गोपाल शंकरराव भोसले	29
7	स्त्री आत्मकथाओं में स्त्री विमर्श एम. एस. मंगरुळे	35
8	स्त्री दुःखाचा उत्कट आविष्कार : मुलगाकाई डॉ. दीपक चिदूरवार	47
9	युध्दाव्या विचारांचा : दीव उद्धारक संत गजगोवाता डॉ. एस.एस. घस	51
10	श्रीलंकेतील वांशीक संघर्ष राजेश कचरु गायकवाड	55

Principal

Vasant Rao Naik B Ed College

Shegaon Tal. To. Amravati Dist. 431 002

Knowledge Management to be Success

Dr. Nilkanth S. Patil

Principal

Tasavarta Nalk College of Education,

Shirur Talband, Dist. Latur

Research Paper - Education

Introduction :

Knowledge Management is the process through which organization generate value from their intellectual and knowledge based as sets knowledge management comprises a range of practices used in an organization to identify, create, represent, distribute and enable adoption of insights experiences such insights and experiences comprise knowledge, either embedded in individuals or embedded in organizational processes or practice. Knowledge management is a capturing, storing, transforming and disseminating information within an organization, with the goal of promoting efficiency at the least and innovation and competitive advantage at the most.

Knowledge management is an integrated systematic approach for identifying, Managing and sharing of all enterprises and procedures as well as previously unarticulated expertise and experience held by individuals workers. Transformation of knowledge from tacit to explicit form increases its usability and visibility. Capturing the experts tacit knowledge that resides within him in the form of know-how and insights is a very difficult and challenging task.

Knowledge :

Knowledge can be defined as a fluid mix of experience, Values, contextual, information and expert insight that provides a framework for evaluating and incorporating new experiences and information knowledge is information in action. Knowledge is what people and organization know about their customers, products, processes, mistakes and successes.

Principal

ISSN 2250-169X

International Registered & Recognized
Research Journal Related To Higher Education For All Subjects

VISION

RESEARCH REVIEW

Principal

Yashwantrao Naik B. Ed. College
Shrihari Tal. Tal. Ahmednagar Dist. Latour

CHIEF EDITOR
DR. BALAJI KAMBLE

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No.
1	A brief Review and Application of Group Theory to Living things at Molecular Level Ravindra Rachappa Jojan	1
2	Analysis of Financial Leverage of Selected Indian Corporate Groups Sunil Wasudeo Mamalkar	16
3	From Diagnosis to Therapy: a Journey Through Armah's Novels Sanjaykumar B. Deshmukh	23
4	A Quest For Female Identity In Shashi Deshpande's 'A Matter Of Time' Bhimrao Shaligram Jambharunkar	27
5	Teaching Language through Literature Dr. M. S. Mane	33
6	Internet: History And Its Applications In Libraries Nandkishor L. Gaikwad	40
7	A Study of the leading Saints of the Chambhar Community Dr. Yogesh Singh, Dr. Dinkar Uंबरkar, Snehal R. Khandare	46
8	आजचे शिक्षण, शिक्षण व्यवस्था व अल्पली भुगिका डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील	52
9	उद्योग सामाजिक उत्तरदायीत्व - सिंहावलोकन डॉ. पंकज तायडे	56

Principal

आजचे शिक्षण, शिक्षण व्यवस्था व आपली भूमिका

डा. निळकंठ शंकरराव पाटील

प्राचार्य,

आनंदराव नाईक महाविद्यालय,

शिंदूर ता.कानंद, जि. लातूर

Research Paper - Education

परिचयना :-

शिक्षणातून सर्वांगीण विकास अपेक्षित आहेत. शिक्षण म्हणजे माणसाला शारीरिक आणि भावसिक्कदृष्ट्या परिपूर्ण बनविणारे साधन, कणकड करणारे, सदान करणारे, विवेक प्रदान करणारे एक शास्त्र म्हणजे शिक्षण. शिक्षण हीच मुळाव नितान्त सुंदर गोष्ट । आयुष्यात आपण जे काही शिकतो ते सर्व कमी ना कमी आणि गुढे ना गुढे आपल्या जपयोगी पडत असते. त्याला आपण जपोजन म्हणतो.

आपल्या शिक्षणाचा कार मोंठी परंपरा आहे. शिक्षण ही सुसंस्कृत होण्यासाठी अत्यंत आवश्यक असणे बाब आहे. हे मान्य करून प्राचीन काळी गुरुकुल पद्धती अस्तित्वात आली. विद्यार्थ्यांना ज्ञान देणे हे गुरुंचे कर्तव्य अस्तित्वात आली. विद्यार्थ्यांना ज्ञान देणे हे गुरुंचे कर्तव्य मानले जाई. तर ज्ञान ग्रहण करणे हे आपले कर्तव्य आहे असे समजून विद्यार्थी अभ्यास करीत असत. त्या काळाच्या शिक्षणात दैनंदिन आयुष्यात जपयुक्त असणाऱ्या ज्ञानाचा समावेश असे. उदा. भाषा, ज्योतिष, विनोद, पणित, शास्त्र, धर्म व शिक्षण अशा विषयांचा अभ्यास असे. शिकविलेल्या ज्ञानाचा उपयोग होत असे.

शिक्षण पद्धती विकसित होत गेली. यालनुसार काही बदल होत गेले. या सगळ्याची फलशुती म्हणजे आजची शिक्षण व्यवस्था होय. मानसशास्त्रा सर्वांगीण विकास हाच तर शिक्षणाचा हेतू आहे. हा हेतू नजरसमोर ठेवून शिक्षण व्यवस्थेत बदल केले गेले. परंतु आज शिक्षणाची असलेली बऱ्याच शिकती बांधिल्यानंतर शिक्षणाच्या हेतुसतल स्तर येते. अपयस का आले त्याचे उत्तर शोधणे लागते.

प्रारंभिक शिक्षण मोफत व सक्तीचे, चांगला भोजन, शिष्यांती, प्रवास मोफत, मुलाकरीता सावित्रीकार्ड मुले, उत्तम भोजन, कपडेस बदल, सामकल सुविधा, आर्थिकदृष्ट्या मागासला विशेष

Principal

Peer Reviewed Referred and UGC Listed Journal
(Journal No. 40776)

ISSN 2277 - 5736 AN INTERNATIONAL
MULTIDISCIPLINARY QUARTERLY RESEARCH
JOURNAL

AJANTA

Volume-VIII, Issue-I
January - March - 2019
Marathi

IMPACT FACTOR/ INDEXING
2018-15.5
www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

Principal

CONTENTS OF MARATHI

क्र.सं.	विषय (अथवा लेखकाचे नाव)	पृष्ठ क्र.
१	भारतीय अर्थव्यवस्थेतील अडथळे व त्यांचे उपाय डा. संजय राजेंद्रराव ठोंगे	१-१०
२	मुंबईतील भाषणशास्त्राचा अर्थव्यवस्था डा. डॉ. सुनील कावळे (भुवनेश्वर)	११-१६
३	विद्यार्थ्यांच्या सुलोक्यांच्या अर्थव्यवस्था विद्यार्थ्यांच्या सुलोक्यांच्या अर्थव्यवस्था सुनील ना. विठ्ठलराव	१७-२०
४	अर्थव्यवस्था आणि शिक्षण व अर्थव्यवस्था डा. डॉ. सचिन राजेंद्रराव ठोंगे	२१-२४
५	अर्थव्यवस्था व अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था विद्यार्थ्यांच्या अर्थव्यवस्था डा. अशोकराव का. कदम डा. अशोकराव का. कदम	२५-३०
६	अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था डा. सविता अशोकराव ठोंगे	३१-३४
७	अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था डा. अशोकराव का. कदम	३५-३८
८	अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था डा. अशोकराव का. कदम	३९-४२
९	अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था डा. डॉ. सचिन राजेंद्रराव ठोंगे	४३-४६
१०	अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था डा. डॉ. सचिन राजेंद्रराव ठोंगे	४७-५०
११	अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था डा. डॉ. सचिन राजेंद्रराव ठोंगे	५१-५४
१२	अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था डा. डॉ. सचिन राजेंद्रराव ठोंगे	५५-५८

Principal
 Vasantnagar N.B. Ed. College
 Shivajinagar, Tal. Anandnagar Dist. Latur

१०. उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने

प्रचार्य, डॉ. पारोप विठ्ठल शंकरराव
अभ्यासक, महाविद्यालय, शिरूर, तालुका

भारतातील उच्च शिक्षणाची प्रगती ही वेगवेगळी आहे. सुकान्त ताम्बे यांच्या मते उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे.

सध्याच्या परिस्थितीमध्ये समाजाचे सर्वात मोठे आव्हान म्हणजे उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे.

विशाल म्हाणावर यांच्या मते उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे.

भारतीय उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे.

अभ्यासक्रम

पारोप विठ्ठल शंकरराव यांच्या मते उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे.

पारोप विठ्ठल शंकरराव यांच्या मते उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे. उच्च शिक्षणाची प्रगती ही देशाभर असमान आहे.

Vol No.: 7 Issue No. 2 Feb. 2019

ISSN No. 2278-8583

NEW INTERNATIONAL RELIABLE RESEARCH JOURNAL

Prathmesh Prakashan, Aurangabad

- Chief Editor -
Asst. Prof. A. V. Hingmire

- Executive Editor -
Asst. Prof. L. M. Rathod

NEW INTERNATIONAL RELIABLE RESEARCH JOURNAL

CONTENTS

Sr. No.	Title & Name of the Author(s)	Page No.
1	INNOVATIVE IDEAS TO MAKE TEACHING MORE EFFECTIVE Dr. Govind N. Bhusare	1
2	MODELS OF DISABILITY: A BRIEF OVERVIEW BS IMRAN PASHA	5
3	Parental Involvement in Child's Education: Importance, Barriers and Benefits Farheena Tabassum	10
4	आदिवासी आयकॉन्स : स्वरूप व आकलन डॉ. डॉ.एस. कदारी	15
5	व्यक्ति विकास व सामाजिक विकासात बौद्ध धम्माची भूमिका पंकज संकरराव भटकर	16
6	Effect of Cognitive Style on Academic Performance Vipin Makde / Dr. Kirti Sadar	22
7	Recent Trends of Teaching Methods in Education Dr. Asmita Sharad Salve and Dr. Feroz Shailch	27
8	महिला प्रशासकीय अधिकाऱ्यांतील आइचा शोध घेणारे आत्मकथने - एक पूर्ण-अपूर्ण हरिश्चंद्र नयनराव तातवडे	32
9	मराठी कादंबऱ्यांमधील शैक्षणिक जीवन अशाक दत्त उदाण	36
10	सातत्यपूर्ण सर्वोत्कृष्ट मूल्यमापक पध्दतीची रचना सौरिका महादेव तामरा	40

11	Tasks and Responsibilities of School Management Committee in Context to School Development Hanoo Rankant Manmath / Dr. Kadam Venkat Krishnamo
12	A Study of Educational Problems of Teachers in Teaching Mathematics in Secondary Schools N. Sreevardhan Reddy
13	Women Empowerment: Role of Self Help Groups Dabha Ranjith
14	आजच्या भारतीय स्त्रीमक्तासाठी सावित्रीबाई फुले यांचे कार्य व विचार यांची गाथा अभ्यासपत्र आकाश अरुणराव पाटील
15	माहिती अधिकाराचे महाराष्ट्रातील शिक्षणावर झालेले परिणाम प्राचार्य डॉ. संगिता किसनराव गावडेबाई
16	शैक्षणिक संशोधनात माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा उपयोग प्रा.दीपक रामचंद्र चाटे
17	वर्तमानकाळात महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री यांच्या तत्वज्ञानाचा प्रतिसाध श्री. निरंकर गं. पाटील
18	औरंगाबाद शहरातील इयत्ता १० वीच्या अनसंश्लित जालीच्या त्रिदार्थ्यांच्या करिअर दृष्टीकोनातून घेतलेल्या अभिज्ञमता कसोटीच्या आधार प्राप्त अभिज्ञमताचा क्षेत्रनिहाय अभ्यास शाशिकांत भावुराव दोंडगे
19	नवीन शैक्षणिक धोरणातील भाषा शिक्षण अश्विनी अचलराव लाडकर
20	उच्च माध्यमिक स्तरावरील शिक्षकांच्या आरंभ शिक्षण अध्यापनाचा दृष्टिकोन अभ्यास जनकर पोद्दल पानसर
21	महिला प्राध्यापकांचा व्यवसायिक विकास : मार्ग व अडचणी नरबाई रवि अरुण / श्री. कल्पे व्ही.के.
22	"Changed Smartphone buying behavior in Marathwada due to Covid-19 pandemic" Asad AbdelSamad Sharif
23	ROLE OF ENTREPRENEURSHIP IN RURAL DEVELOPMENT R. Lingaswamy

Vol No.: 7 Issue No. 1 Jan 2019

ISSN No. 2349-2018

NEW INTERNATIONAL RELIABLE RESEARCH JOURNAL

ISSN No. 2349-2018

Prathmesh Prakashan

Prathmesh Prakashan, Aurangabad

Chief Editor -
Asst. Prof. A. V. Hingmire

Principal
Vasantao Nair B.Ed College
Mull Tal. Tal. Aurangabad Dist. Latur
Asst. Prof. N. B. Bhat

NEW INTERNATIONAL RELIABLE RESEARCH JOURNAL

CONTENTS

Sr. No.	Title & Name of the Author(s)	Page No.
1	GLOBAL TRENDS & TECHNOLOGY IN TEACHER EDUCATION Dr. Govind N. Bhatnagar	1
2	GENDER AUDITING IN INDIA: ISSUES AND CONCERNS BS IMRAN PASHA	5
3	FINDING RELAXATION METHODS TO OVERCOME ENGLISH LANGUAGE PHOBIA IN HIGH SCHOOL STUDENTS OF TELANGANA STATE. Farheena Tabassum	6
4	शिक्षकालीन राज्य व्यवस्था व लोकशाही एक मूल्यमापन शिला सखाराम सहान	12
5	A Wink of an eye on the Power of Education Dr. Feroz Shaikh and Dr. Asmita Sharad Jalve	15
6	शिक्षक शिक्षणालील अध्ययन संदर्भातील नवविचारपवाह सारिका महादेव जामणे	23
7	DAIT MOVEMENT IN POST-INDEPENDENCE LIA Morigadi Kistaiah	30
8	विषय-ताणाचे व्यवस्थापन प्र.द्रोपळ रामचंद्र चांदे	36
9	Community Participation through School Management Committee for Education Development in Elementary Education Hanne Ratikant Manmath / Dr. Kadam Veerkar Kashinathram	47

10 Study on the Parental Involvement in Scholastic Achievement of the Students of Secondary Schools
N Sreevadhani Reddy

11 Rural India: Role to play in India's economy
Datta Ranjith

12 विद्यार्थी प्रतिरही विकासमयी एतत् प्रौढाणिक मदीरान्द्रु कावळमाला आगारा
एक अध्येसि.

पा. डॉ. अशोक शिरनामर / भरत गंगावरक जलपट्टे

13 प्राथमिक शाळेतून मुर्याळ्यापकाचें कनव्य व अधिकाराची अस्वात

14 प्राचार्य डॉ. सीमता किसनराव मायकृपाड

सिल्लार तालुक्यातील प्राथमिक शाळेतून अनुसूचित जातीच्या

विद्यार्थ्यांना शिक्षणामध्ये येणाऱ्या समस्यांचा शोध घेऊन उपाययोजना

15 मुंबईचे

डा. इ. म. शिरोकराव

16 संशोधनत ग्रंथालयाची भूमिका

डा. सिलकट श. पाटील

18 Innovations in Teaching Linguistics and its influence on
Language Development
Gadhala Anjaiah

19 Human Relation Management and its role at Workplace
Boya Vani

20 భావపరుల కోరల పున్నమి - సాంస్కృతిక ప్రవీకలు

చేకరే అనంత

21 RELATIONSHIP BETWEEN INTERNET ADDICTION WITH
EMOTIONAL MATURITY: A STUDY ON HIGH SCHOOL STUDENTS
Poonam Dattatraya Morale

22 भारतंय ब्रह्मचर्यांचा विनाय

ना. ए. अ. अ.

Vol No.:5 Issue No. 1 Jan. 2019

ISSN No. : 2350-0972

NIIIRJ

NEW INTERNATIONAL INSISTANT RESEARCH JOURNAL

UGC Approved List No. 63845

◆ Chief Editor

Asst. Prof. A. V. Hingmire

Prathmesh Prakashan

Prathmesh Prakashan, Aurangabad

Principal
Vijayrao Narayan College

NEW INTERNATIONAL INSISTANT RESEARCH JOURNAL

CONTENTS

Sr. No.	Title & Name of the Author(s)	Page No.
1	मराठवाड्यातील ग्रामीण महिलांच्या मूल्यमापनाच्या जगात्म मौख्याई सिद्धांता मानेराजणे	
	PORTRAYAL OF RIVER IN THE SELECT WORKS OF TAGORE AND RUSKIN BOND Dattatraya Gahininath Shinde	5
3	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमधील महिला नेतृत्वाच्या समस्या पा. देशमुख रविराज सुरेशराव	8
4	Human Rights Education – the Role of Teachers Patil Minakshi Pradiprao	12
5	मराठवाड्यातील शेतकऱ्यांच्या वाढत्या आत्महत्या व त्यावरील उपाय प्रविण शिवाजीराव घुगे	19
6	सातत्यपूर्ण सर्वकाय मूल्यमापक पध्दतीची रचना संजय विठ्ठल गिराम	22
7	भारतातील प्रौढ शिक्षणाच्या समस्या : एक चिकित्सक अध्ययन श्रीम. प्रतिभा पधुकर शिनगारे	25
8	रविंद्रनाथ टागोरांचे शिक्षणातील योगदान डॉ. निळकंठ श. पाटील	28
9	Impact of Covid-19 pandemic on Offline Advertising of smartphones” AsadAbdulsamad Shaikh	35
10	కళాకవిత్వములో రేఖలకు కె.వి.ఎ.ఎ.ఎ.	41
11	भारतीय स्वातंत्र्यासाठी क्रांतिकारकांचे देशवादीतेचे काव्य खानम अनंत	45
12	भारतीय शिक्षण पध्दतीचे प्राचीन दर्शन बाबुराव रामराज जाधवभाय	50
13	सद्यस्थितीतील शिक्षक शिक्षण प्रक्रियेचा काळागुरूप बदलणारा जग शेख जमीर जहराहान	54

ORIGINAL ARTICLE

रविंद्रनाथ टागोरांचे शिक्षणातील योगदान

डा. निलकांठ ग. धारग
प्रमुख, कलाशास्त्र विभाग
महा विद्यापीठ, पुणे
मा. विद्यापीठ, पुणे

भारतात स्वातंत्र्यपूर्वी काळातील या समाजातील शिक्षण व्यवस्था अत्यंत अक्षय्यपूर्ण होती. त्या काळात शिक्षणाचा मूल्य प्रभाव पडला त्यात मुख्यत्वे रविंद्रनाथ टागोर हे व्यक्तित्व होते. त्यांच्या योगदानाने पुढील रविंद्रनाथ टागोरांची शिक्षण, काव्य, कला, चिंतन, चिंतकता या क्षेत्रात लौकिक कार्य केले. त्यांच्या विचारांचे तत्त्वज्ञान आजच्या शिक्षण पद्धतीत रुजविले गेलेले दिसून येते.

जीवनकाळ :

रविंद्रनाथचा जन्म पश्चिमी बंगाली भद्रनाथ झाला. ७ मे १८६१ ते ७ ऑगस्ट १९४१. त्यांचे वडील ब्राह्मणवर्गचे होते. त्यांचा वारसा त्यांचे अंतर्गत द्वारकातच पोचला. त्यांचे शिक्षण अत्यंत उत्तम होते. त्यांचे रचनात्मक नाही. त्यांचा अभ्यासाचा वारसा त्यांचे वडील रविंद्रनाथ यांच्याकडून मिळाला. रविंद्रनाथ टागोर हे संस्थाचालका नव्हते, तर ते क्रांतिविद्येचे विचारवंत होते. तत्त्वज्ञान, चिंतन, चिंतकता या क्षेत्रात त्यांच्या योगदानाचे अत्यंत महत्त्व आहे. त्यांच्या योगदानाने त्यांचे प्रमाणे रविंद्रनाथलाही जाणवले. त्यांच्या योगदानाचे अत्यंत महत्त्व आहे. त्यांच्या योगदानाने त्यांचे प्रमाणे रविंद्रनाथलाही जाणवले. त्यांच्या योगदानाचे अत्यंत महत्त्व आहे. त्यांच्या योगदानाने त्यांचे प्रमाणे रविंद्रनाथलाही जाणवले.

शैक्षणिक तत्त्वज्ञान :

टागोरांच्या मते खरे शिक्षण तेच आहे, जे केवळ माहिती देत नाही तर याला जीवनात आणून देते. त्यांच्या संकल्पनेत शिक्षणाची अर्थ सांगिताना त्यांनी म्हटले आहे की, शिक्षणाचा अर्थ असा आहे की, सर्व प्रकारच्या शोधनापासून मुक्ती देणे. त्यांच्या संकल्पनेत शिक्षणाचा अर्थ असा आहे की, सर्व प्रकारच्या शोधनापासून मुक्ती देणे. त्यांच्या संकल्पनेत शिक्षणाचा अर्थ असा आहे की, सर्व प्रकारच्या शोधनापासून मुक्ती देणे.

रविंद्रनाथ टागोर अत्यंत महत्त्वाचे व्यक्तिमत्त्व होते. मानवी जीवनाचे क्षेत्रात अत्यंत महत्त्व त्यांचे योगदानातील आहे. त्यांच्या योगदानाने त्यांच्या संकल्पनेत शिक्षणाचा अर्थ असा आहे की, सर्व प्रकारच्या शोधनापासून मुक्ती देणे. त्यांच्या संकल्पनेत शिक्षणाचा अर्थ असा आहे की, सर्व प्रकारच्या शोधनापासून मुक्ती देणे.

त्यांच्या शिक्षण पद्धतीत प्रमाणे शास्त्रातून हा एक चांगला शिक्षणातील एक प्रमाणे आहे. त्यांच्या शिक्षण पद्धतीत प्रमाणे शास्त्रातून हा एक चांगला शिक्षणातील एक प्रमाणे आहे.

ISSN No. 2393-834X

NIER J

NEW INTERNATIONAL EMERGENT RESEARCH JOURNAL

Chief Editor

Asst. Prof. A. V. Hingmire

Prathmesh Prakashan, Aurangabad

Principal

Vasantrao Naik B. Ed. College
Wairur / Tal. / Dist. Ahmednagar / Maharashtra

NEW INTERNATIONAL EMERGENT RESEARCH JOURNAL

CONTENTS

Sr. No.	Title & Name of the Author(s)	Page No.
1	ARMS IMPORTS TO INDIA Dr. C. Dayakar Reddy	1
2	FINDING RELAXATION METHODS TO OVERCOME ENGLISH LANGUAGE PROBLAIN HIGH SCHOOL STUDENTS OF TELANGANA STATE. Farheena Tabassum	7
3	ADMINISTRATIVE ROLE OF TEACHER SENIORITY IN HIGHER EDUCATION Dr. Prashant Namdeo Pawar	10
4	European trends in Golconda School of Miniature Paintings depicting Women -Dr. B. Lavanya	11
5	जाहिरात क्षेत्रातील उपक्रमांच्या रोषांना परिणामित्तन परिल्लय, अदाबपत्रक व मुल्य निघारिण प्र. विशाळी मारोले वडाडे / डॉ. विशाळी विठ्ठलराव वडोले	13
6	WASTE MANAGEMENT IN INDIA Dr. Sou. Parvati Bhagwan Pawar	22
7	WATER RESOURCES MANAGEMENT IN INDIA Dr. Patil Bhagwan Shankar	28
8	इंद्रजित भालराव बांध्या साहित्यकृती मधील स्त्रीजीवन - प्रा. जाधव ए. एम.	34
9	BASAVA AND HIS SOCIAL REVOLUTIONARY MOVEMENT FOR EQUALITY IN 12 TH CENTURY CE. KALYAN, BHAR, KARNATAKA Dr. Indira	37
10	"गडचिरोली जिल्ह्यातील माध्यमिक स्तरावरील शिक्षकांच्या जीवन मुल्यांचा पुराव्याचा अभ्यास" प्र. अनिल पी. नदेश्वर	42
11	Role of Educational Institutions in creating Environmental Awareness." Prin. Dr. L. K. Shitole,	47
12	सर्वजनशील शिक्षणाचा उद्देश प्र. राजपुत डी.जी.	51

23	<p>भारतीय राज्ये जागतिकीय मर्यादा आणि स्वातंत्र्याचा संतुलित परिसर, प्रफुल्ल सती शर्मा शिव सुपुल</p> <p>डॉ. अश्विनी शर्मा</p>
24	<p>History of Methodist Missionary Society - A Case Study Madak Cathedral Church Kethan (a Madhavay)</p>
25	<p>Education needs change or Transformation? Dr. M. S. Srinivas Rami Mohanmad Asifaque</p>
16	<p>INFORMATION & COMMUNICATION TECHNIQUES IN BUSINESS Dr. Kishor H. Dhote</p>
17	<p>सोकराणिश्यासीत इति मते डॉ. शिवाजी शर्मा</p>
18	<p>AUTOMATION OF LIBRARIES: AN OVERVIEW Bangarant Rama Prasad</p>
19	<p>Good Governed Dr. Umakant Thakkar in 'Tara' Swapnil Mukundrao Ropankhe</p>
20	<p>EVOLUTION OF LABOUR WELFARE IN INDIA BS IMRAN PASHA</p>
21	<p>भारतीय शिक्षण पद्धतीचे प्राचीन दर्शन समिष्ठा महादेव ताम्ना</p>
22	<p>Mental Health and Techniques to Maintain and Enhance mental health and wellbeing Ms. Lakshmi H. Hallare</p>
23	<p>स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नॅटिड अंतर्गत येणाऱ्या बोर्ड प्रशिक्षकांची अध्यापन क्षमता आणि स्वतःसायकतेचा विकास: एक चिकित्सक अभ्यास. प्र. डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील.</p>

ORIGINAL ARTICLE

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड अंतर्गत वेणावा ग्रॅज्युट प्रशिक्षकांची अध्यापन क्षमता आणि व्यावसायिकतेचा विकास: एक शिरोमूलक अभ्यास.

प्रा. राजनक्षेत्री अंतरराज पारोल,
राजराज मातृक अध्यापक महाविद्यालय,
शिखर नांदेड ना. अहमदाबाद जिल्हा, महाराष्ट्र

सारांश:

विद्यापीठाची सर्वोच्च शिक्कामुद्रा ही शिक्षणाच्या क्षेत्रात उत्कृष्ट शिक्षण देणे आहे. त्यासाठी शिक्षक प्रशिक्षकांनीच अध्यापन क्षेत्रात उत्कृष्ट व्यावसायिकतेला विकास देणे गरजेचे असते. मराठवाडा विद्यापीठाच्या वेणावा ग्रॅज्युट प्रशिक्षकांचे अध्यापन क्षमता तसेच व्यावसायिकतेचा विकास यांचे शिरोमूलक अभ्यास यासाठी प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण प्रशिक्षणाच्या अन्तर्गत आणि व्यावसायिकतेचा विकास प्रशिक्षकांच्या अध्यापन क्षेत्रात प्रशिक्षण देणे गरजेचे आहे. शिक्कामुद्रा ही शिक्षणाची यशस्वी धोरणे, मजबूत शिक्षण देणे आणि अध्यापन क्षेत्रात प्रशिक्षण देणे यांचे शिरोमूलक आहे.

संशोधनाची गरज व महत्त्व:

अध्यापक महाविद्यालय अंतर्गत प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वाचे काम आहे. एक प्रशिक्षक म्हणून कार्य करत असताना स्व आपला विकास व व्यावसायिक कामगती विकास हे हेतू ठरवून अध्यापक अध्यापन क्षेत्रात कार्य करणे गरजेचे आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे.

संशोधनाचे महत्त्व:

शिक्षणातील अध्यापन क्षेत्रात व व्यावसायिकतेचा विकास करणे हे हेतू ठरवून अध्यापक अध्यापन क्षेत्रात कार्य करणे गरजेचे आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे. प्रशिक्षकांची प्रशिक्षण देणे हे महत्त्वपूर्ण काम आहे.

Principal
Vasanta Nal B.S. College

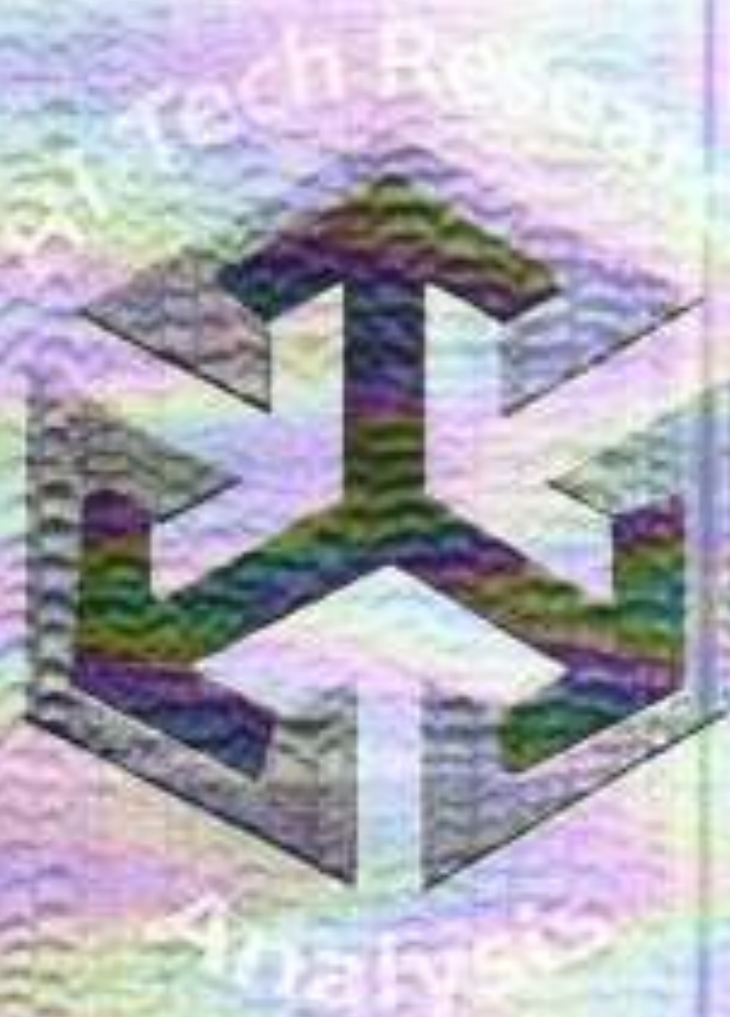
ISSN 2231-6671

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

Hi-TECH

RESEARCH ANALYSIS

Principal

Vasant Rao Naik B Ed. College
Sangli Tal. YC, Ahmednagar Dist. Maharashtra

EDITOR IN CHIEF
DR. BALAJI KAMBLE

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Customer Attitude, Preference and Satisfaction Towards Investment in Iciciprudential Life Insurance Co. Ltd. Deepak Kumar Gupta, Dr. Vinod Khapne	1
2	Evolution Of Urban Co-Operative Banks In India And Their Current Status Jagdish S. Walawalkar, Dr. Subhash D. Pawar	7
3	Cost Effectiveness of Human Resource Management In Small And Medium Industries Manali R. Patil	15
4	Women Entreprenurship In India Problems & Suggestion Kalpana K. Kendre	24
5	A Study Of Rural Consumer Behaviour Of Patanjali Products With Reference To Ajara, Chandagad And Gadhighlaj Talukas In Kolhapur District Ram D. Madhale	29
6	Major Environmental Problems Causing Threat to Agro-development Dr. G. M. Sarvade	39
7	प्रेमचंद - कालजयी साहित्यकार जे. ए. चौधरी	47
8	शिक्षक, शिक्षण आणि मुल्यशिक्षण डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील	50
9	कादंबऱ्यांची नाटयरुपांतरे डॉ. एस.एस. घस	55

Principal

Vasant Rao Naik B Ed College

Shri. / Ta. / Tr. Ahmednagar Dist. / Maharashtra

8

शिक्षक, शिक्षण आणि मूल्यांशिक्षण

डॉ. निळकंठ शंकरराव पाटील
आचार्य, वसंतराव नाईक महाविद्यालय,
शिंदेराव नगर, जि. सांगर

Research Paper - Education

प्रस्तावना :

अध्यापक हा शिक्षणप्रक्रियेचा खरा सूत्रधार आहे. विकसनशील वातावरण जर सर्वोत्तम ज्ञान कोणाचा प्रभाव पडत असेल तर तो शिक्षकांचा. त्याचमुळे शिक्षक कसा होतो, कसा आहे व कसा असला याचा विचार करणे अपरिहार्य आहे.

अध्यापकांच्या समाजातील स्थानाचा विचार केल्यास असे ज्ञात येईल की, प्राचीन भारतीय समाजात अध्यापकांचा सर्वोच्च स्थान होते. विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीने तर अध्यापक गुरुवंश, गुरुशिष्य, गुरुसंज्ञा परबन्धन होते. अज्ञानाचा नाश करणारा म्हणून गुरुकडे जादराने पाहिले जाई परंतु काळांतराने शिक्षणपद्धतीत बदल होऊन गुरुच्या स्थानाचे महत्त्व कमी झाले व शिक्षक आणि त्यांच्यावरचा कठोरता उणे झाली गेली आहे. मात्र त्याला बदलती समाजव्यवस्था ज्याप्रमाणे कटरीत आहे, त्याचप्रमाणे शिक्षकांची कठीण जबाबदारी आहे.

आजच्या वास्तविक शिक्षणपद्धतीमध्ये विद्यार्थ्यांचा विचार करून अध्यापन अध्यापन प्रक्रिया उत्तमची जागा, कारण मिळित होण्याची सुसंस्कृत झाली पाहिजे ही समाजाची शिक्षणपद्धत अपेक्षा आहे आणि हा विद्यार्थी सुसंस्कृत होण्यासाठी खरी गरज असते तर ही मूल्यांशिक्षणाची विद्यार्थ्यांवर जाणीवपूर्वक राखण करून त्यांच्या वर्तनात अपेक्षित बदल लावण्याचे कार्य अध्यापक करित असतो. यासाठी मूल्यांशिक्षणाची परिपूर्ण जाण शिक्षकांना होणे आवश्यक आहे.

Principal

Impact Factor-8.575 (SJIF)

ISSN-2278-9308

B.Aadhar

Peer-Reviewed & Referred Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

August-2022

ISSUE No- (CCCLVIII) 358- C

Rural Development

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor

Dr. Baliram Pawar
Head, Department of Sociology
Mahatma Phule College Kingdon Lata
Maharashtra

Editor

Dr. Manushi Yogesh Borgohain
Head, Department of Education
Nandlal Borgohain College
Dahanu
Principal
Vasantrao Naik B. Ed. College
Shahu (Tal) To, Amravati Dist. Lata

This Journal is Indexed in :
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : www.aadhar-social.com

Aadhar Publications

INDEX

No.	Title of the Paper	Authors' Name	Page No.
1	The Role of Public Libraries in Social-Cultural Development in Rural/Urban Areas in India	Mr.Gadkari Chandrasen Bamsidhar	1
2	Girl Education in Rural India- A Perspective	Dr. Saroj Bala	4
3	Women In Politics And Rural Development	Anilamma. M. Mandekar	11
4	Elucidating the role of NGOs as Service Delivery Agent. A study in Assam.	Dr.Bhaskar Jyoti Barthakur	14
5	Role of Public Libraries in the Development of Public Community and User Satisfaction in Maharashtra, India	Ms. Rajshri Bansidhar Gadkari, Dr.Bhagyashri Yeshwantrao Keskar	19
6	Rashtriya Uchchatar Siksha Abhiyan(RUSA): A Sustainable Development of Higher Education and Employment	Ms. Pranita Rajkhowa	23
7	Effect of MNREGA on Poverty and Rural employment	Dr. Kirtik Arora	27
8	A review study of mental health, socio-Economic status and lifestyle of women in India.	Dr. Sunita M. Watore, Dr. Savita S. Manohar	31
9	Self Help Group And Women	Dr.Chandrakant Gundappa Gaikwad	35
10	Rural Entrepreneurship - Prospectus and Problems	Dr. P.L. Harale	38
11	Maintenance of hygiene as a challenge in rural areas and a key to sustainable rural development. A study on KhoniyaGaon village of Dibrugarh district, Assam	Arpita Singha	41
12	Education For Rural Development	Dr. Seema Kaushik	45
13	Education And Rural Development	Dr. Ashutosh Kadam	47
14	Rural Development Through Green Revolution	Dr. Anand C. Nudvinchani	52
15	लोकगीतों का महत्व एवं उनमें प्रयुक्त धन खर्च	डॉ. स्वाति शर्मा	53
16	उपशास्त्रीय दमोत में दुमरी गायन शैली का मोल	डॉ.गीतू	57
17	ग्रामीण जन-जीवन को सहज बनाने में लोक संगीत की चुनिक	डॉ.गीतू शर्मा	61
18	भारत में नगरीय के विकास का ऐतिहासिक और भूगोलशास्त्रीय अध्ययन	डॉ.के.के.	68
19	नगरी 'पर्याय' संगीत एक नैसर्गिक गंध	डॉ. हेतू रण	69
20	शिक्षा और ग्रामीण महिलाओं का उत्प्रेरक सामाजिक विकास	डॉ. शोभा शर्मा	74

(Signature)
Principal

21	ग्रामीण भारतसमोरीक समस्या	प्रोफेसर, डॉ. विजयकान्त श्री पुरी	78
22	ग्रामीण भागतीन बान्होन्वा जनीपनारीक शिवण विनल्लाह गदवादी जेदक उपसुबध्याय	डॉ. अरुण कान्हादाबाबा जेदक	80
23	मल्लभटलीन निल्ला परिशदेन्वा तुषी विनल्लाहो अथ	प्रोफेसर अरुण जेदक मल्लभटली	84
24	स्वातन्त्र्योत्तर हिंदी पत्रकारिता ग्रामीण विकास के परिश्रम में स्वातन्त्र्योत्तर हिंदी पत्रकारिता	डॉ. तुलसी भानुदास पंडित	87
25	ग्रामीण विकास में संघर्ष की भूमिका	क. रवि जेदक	89

Principal

Bal Bhagwan Shikshan Prasarak Mandal, Ahmedpur

Vasantrao Naik B.Ed. College, Shirur Tajband

Tal. Ahmedpur, Dist. Latur -413514

(Affiliated :- Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded)

**Number of Research paper/Article per
teacher published in the journals
notified on UGC website
during the last five years**

Dr.Kadam V.K.

Principal
Vasantrao Naik B. Ed. College
Shirur (Tal.) Tal. Ahmedpur Dist. Latur

3.2.1
2019

Impact Factor - 6.261 | Special Issue - 162 B | Mar. 2019 | ISSN - 2348-7143
UGC Approved Journal List No. 40705

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S
RESEARCH JOURNEY
Multidisciplinary International E-research Journal

SCIENTIFIC CHANGE

For Details Visit To : www.researchjourney.net

EXECUTIVE EDITOR OF THIS ISSUE -
Dinesh R. Jaronde

CHIEF EDITOR -
Dr. Dhanraj T. Dhangar

Principal

Jankar Mah. B'Ed College
Shri. T. N. Aravindkar Dist. Lona

Printed By **PRASHANT PUBLICATIONS, JALGAON**

20. Physico-Chemical Analysis of Borewells of Some Selected Villages Nearby Aheri Taluka, District Gadchiroli (M.S.)	54
Shyamalakant Kanak Biswas	
21. Computational Studies on Structural Characterization of Werner Complex Hexamminecobalt (III) Chloride.....	58
Salim Juttanya*	
22. Forensic Chemistry : Role and Applications in Forensic Science.....	60
Mrs. Sejal Shah	

परतु

२३. अनुसूचित जातीतील शेतकऱ्यांच्या आर्थिक व सामाजिक स्थितीचे अध्ययन	६१
डा. ज्योती सु. जागलणे	
२४. पंचायत राजमध्ये महिला सशक्तीकरण-आदर्शकाची तरतुद.....	६५
डा. एलनाथ मोघलकर मुर्ते	
२५. अंबेडकरांनी मजालेचे भाष्यकार : रामानदादा काडक	६७
डा. सतीश ना. चव्हाणे	
२६. महिला सक्षमीकरणातील समस्या	७१
प्रफुल्ल लक्ष्मण किंबले	
२७. महिलांचे राजकारणातील सक्षमीकरण.....	७६
डा. पंचम दयाल्य विलास	
२८. साहित्यिक परवटनाची संकल्पना आणि महाराष्ट्र	७६
डा. ज्योती रते,	
२९. गोंड बंशिय राणी हिर्दाचे नेतृत्व व कार्य - एक विश्लेषणात्मक अध्ययन.....	७९
डा. डॉ. एन. आर. चिपुकर	
३०. इंदिरा गांधींचे अमेरिकेलांबधी परराष्ट्रीय घोषणा	८१
डा. डॉ. गोहन राजलक्ष्म काणारे	
३१. 'कोकणातील पर्यटन व्यवसायाचा सामाजिक व आर्थिक अभ्यास'	८४
डा. सुंदरबाळ दत्ता उत्तमराव	
३२. पारवी साहित्यातील स्त्री प्रतिमा	८९
डा. डॉ. रानी शिवाय गेडाम (सोकुले)	
३३. यशोदाबाई जोशी यांचे सामाजिक व राजकीय कार्य	८८
डा. रघू भाऊकरवी छत्रे	
३४. ऑनलाईन शिक्षण व्यवस्था (स्वयंसेवा)	९०
डा. राज चंद्रशेखर शेषराव	
३५. शंकर पाटलांची कथा : एक विश्लेषण.....	९३
डा. कल्याण वि. शर्मा	
३६. मानव अधिकारांचे उद्घोषण - सांख्यिक स्थिती.....	९६
विठ्ठल एन. चौधरी	
✓ ३७. अध्यापक महाविद्यालयांमधील मानवी संबंधांचे व्यवस्थापन : एक अभ्यास	९८
डा. अंबक का. मदन	
३८. सावंतवाडी संस्थानच्या राजमाता सत्यशीलदेवी भोसले यांचे योगदान.....	१०१
डा. विलास अश्वाराम देवळकर	
३९. आदिवासी भोवड्याची उदरगत सामाजातील महिलांच्या समस्या आणि उपाय	१०४
डा. सुजित मोडणे	
४०. महिला सक्षमीकरण व शैक्षणिक हिताचार	१०७
डा. सुधाकर पंडितराव मोर्धकर	

Principal

Vasantaraj Nak 6 Ed College
Shri. (Taj) (Tq. Arnedpur Dist. Latur

Peer Reviewed Referred and UGC Listed Journal
(Journal No. 40776)

ISSN 2277 - 5730 AN INTERNATIONAL
MULTIDISCIPLINARY QUARTERLY RESEARCH
JOURNAL

AJANTA

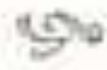
Volume-VIII, Issue-I
January - March - 2019
Marathi

IMPACT FACTOR/ INDEXING
2018-5.5
www.sjifactor.com

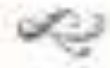
Ajanta Prakashan

Principal
Vasantrao Naik B Ed College
Shri Chhatrapati Sambhaji Maharaj
Museum, Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

CONTENTS OF MARATHI

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	भारतीय उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने एक अभ्यास प्रा. वैकरे राजपाल खंडू	१-४
२	जमुख प्रसार माध्यमांचे उच्च शिक्षणातील योगदान प्रा. डॉ. सुधीर वरवडे (भूमकर)	१-६
३	किरीटपुत्र मुलींच्या समस्या निराकरणाला किलोरी ठाकरे मंच उपक्रमारी भूमिका सुनीता मा. विराजदार	१-१५
४	जागतिकीकरण आणि शिक्षण व अभ्यास पध्दती प्रा. डॉ. रजनी आनंतराव बोरळे	१६-१७
५	सत.महाला ससवेशरांच्या वचन साहित्यातून प्रतिबिंबित होणारे उच्च शिक्षण विषयक विचार : एक अभ्यास डॉ. व्यंकटराव का. कदम श्री. उमाकांत शि. बलवडे	१८-२०
६	उच्चशिक्षणाचे बदलते स्वरूप व जागतिकीकरण प्रा. स्नेहलता दत्तात्रय दळवी	२२-२५
७	प्रागत शैक्षणिक महाराष्ट्र कार्यक्रमांतर्गत राबविले जात असलेले उपक्रम व त्यांची परिणामकारकता शंकर उताकराव दांडगे	२७-३०
८	बाळ भवन विज्ञान केंद्रातील प्रयोगांची उपयोगिता डॉ. इनामदार घी. जी.	३३-३४
९	भावना दरम शिक्षणातुडील समस्या प्रा. डॉ. सत्यद अकबर लाला	३६-३९
१०	उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने प्राचार्य, डॉ. पाटील निरंजन शंकरराव	३७-३९
११	उच्च शिक्षण, महिला कुटुंब आणि स्व-रोजगार : एक कामाई श्रोत श्रीमती ज्योत्सना भागवतराव गव्हाणी	४०-४३

Principal

vasantrao Nar 6 Ed College
 Shri. Tal. Tal. Ahmednagar Dist. Lat.

१६. उच्च शिक्षण सध्यस्थिती आणि समर्थ भारत निर्मिती

कदम खंकाट काशिनाथ

वसंतराव नाईक अभ्यासक महाविद्यालय, तिकूर तालुका

प्रास्ताविक

राष्ट्रनिर्मितीचा त्रास त्या राष्ट्रातील उच्च शिक्षण मानले जाते. खरेच उच्च शिक्षण राष्ट्र निर्मितीच्या अग्रेसर तर उच्च शिक्षणाच्या मर्यादा -निर्मिती करणा येणार नाहीत उच्च शिक्षण आता जिव्या विश्वाच्या पुढे गेल्या आहे. उच्चशिक्षणाने बुद्धिगम्य विषयांच्या गिती घेऊन क्रियाविशेष भावनिक स्तरावरच्या-बाधिविध विषयांच्याही पलीकडे पोहचते आहे. उच्च शिक्षण सर्व विकासाचा प्रयास असून जागतिकीकरणाने या दुगात भारताच्या समर्थीकडे वळून जाताना उच्च शिक्षणच महात्म्यपूर्ण ठरत आहे. १३० कोटी लोकसंख्या ओलांडणा-या देशात आजही विविध समस्या संपलेल्या नाहीत. जम्मू-काश्मीर सारखा प्रश्न पुन्हा होके का काढता दिसतो आहे. नवनवे प्रश्न जाणवत देशातगोर आत्मसुन उभे झाले. अशा परिस्थितीत हाताळ काम मागता-यांचे संख्या वाढली आहे. आज उच्च शिक्षणामध्ये नवनवे प्रयोग, अमाची निर्मिती व श्रमाची विंगत देण-या वेगळ्या शिक्षण प्रवाहाची आज गरज आहे. तशी उच्च शिक्षणाच्या अवेक्षा करणे ही सामान्य मागण्याची शूक नाही.

समर्थ भारत

समर्थ भारत या संकल्पनेचा अर्थ समवायला हवा तरच समर्थ भारताच्या निर्मितीत उच्च शिक्षणाची काय भूमिका असे ते लक्षात घेतले. मग पाहूयात समर्थ भारत म्हणजे काय?

‘आपण एखादे काम करायला म्हणतो की, मी ते काम करण्यात समर्थ आहे. म्हणजेच ते काम मी खात्रीने, सक्षमतेने, जबाबदारीपूर्वी व जबाबदाऱ्याने पार पाडू शकतो.’

समर्थ या संकल्पनेत क्षमता, शक्ती, आत्मविश्वास, सबलता, जबाबदारी, जलशक्ती व स्वतःवर-विश्वास या बाबी या मध्ये पहिल्याच निळतात. या बाबतीत आपल्या देशाचा इतिहास बोलका आहे. राष्ट्राच्या कल्याणासाठी अनेक महात्मांनी प्राणाची आहुती दिली. अनेक समाजसुधारकांनी देशाच्या कल्याणासाठी शिकडी पाटातोरण केल्या आणि या राष्ट्राचे चालताना पाहणे आहोते.

विद्यार्थ्यांनी सर्वोच्च मनःपूर्वक अणखिही अर्पण क्षेत्रे अशी आहेत ती सामान्य माणसासाठी नसत आहेत. कोरत जिवीता सोवतची लढाई सार्थभासाठी होती आणि आजची लढाई समर्थ भारताच्या निर्मितीसाठी आहे. ही लढाई या उच्च शिक्षणाच्या विकासाने पार पाडायची आहे. समर्थ भारतासाठी विविध क्षेत्रे आहेत ज्या क्षेत्रांच्या माध्यम शिक्षण, गरज

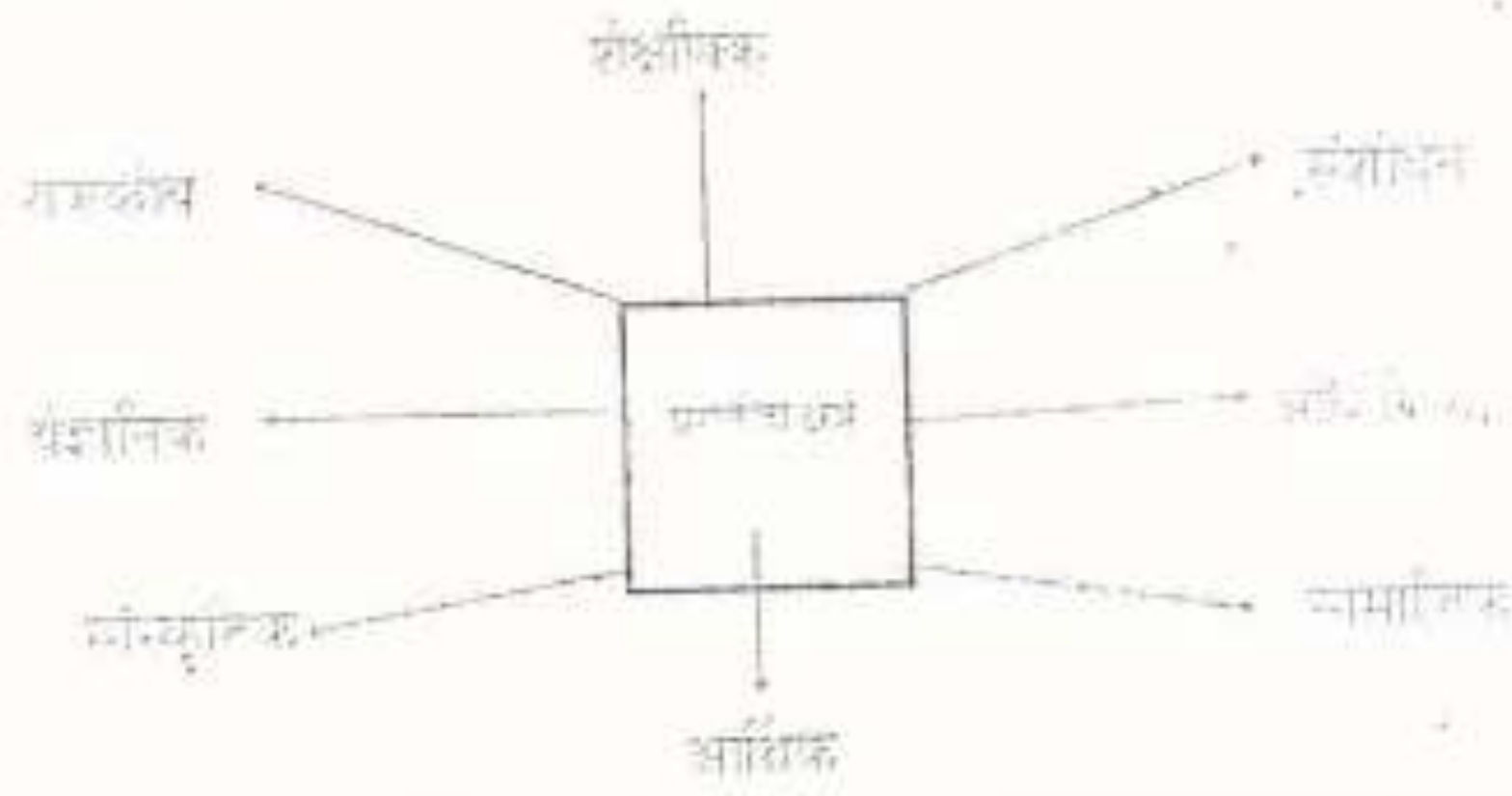

उच्चशिक्षणाशी संबंध येतो ज्या देशाचे उच्च शिक्षण त्या गुणवत्तेचे आहे तेथे -तेथे स्थालीत शिक्षण उपादायाने चिकांग त्या क्षेत्रांचा झालेला असेल प्रथम आपण उच्च शिक्षण व सद्यस्थिती समोर ठेवूयात.

उच्च शिक्षण आणि प्रगतीची क्षेत्रे

अज, वस व निवारा या मानवाच्या मूलभूत गरजा आहेत. उच्च शिक्षण ही चौथी मानवाची मूलभूत गरज मानली जाते. उच्च शिक्षण हा सर्व क्षेत्रांच्या प्रगतीचा पाया आहे. आज भारतातील उच्च शिक्षणाची स्थिती दयनीय आहे. सोबत सरकारची मनास्थिती त्याला सोबेरी झालेली आहे. उच्च शिक्षणाशी संबंधित विविध पटक सद्यस्थिती मध्ये मोडकळीस आलेले आहेत. पालिका सर्वात प्रवेश वेळलेले विद्यार्थी प्रमाण व परवी स्तरावरील वेणा-याविद्यार्थ्यांचा प्रमाणही मीठी मर्यादित आहे. जर केवळ ५५% विद्यार्थी उच्च शिक्षणापासून वेतवत अवतील तर गुरे पहाता यावर संशोधन हाती घेणे गरजेचे आहे. पदोपुर्व अमलेल्या संघी यांचापाय यावर परिचाम होत असतो.

उच्च शिक्षण हे विविध प्रगतीच्या क्षेत्राला वेळून जाणारे असते. नवतरीन संघी स्पष्ट पणे मिळतात व विद्यार्थी यांचाच विकासाला आलेख वाढलेला दिसेल जो समर्थ भारत निर्मितीसाठी नितांत उपयुक्त आहे. उच्च शिक्षण व प्रगतीची संघती क्षेत्रे आहेत ते पुढील प्रमाणे सांगता येतील.

उच्च शिक्षण आणि उच्च प्रगतीची क्षेत्रे याचा संबंध असेल तर आपल्या देशातील उच्च शिक्षणाची सद्यस्थिती यापुढे कायदात ठरते. आपणाने असे म्हणावे लागेल की उच्च प्रगतीची क्षेत्रे पडताळून पाहिल्यापासून त्या-याअर्थी उच्च शिक्षणाकडून असलेल्या आपल्या आपेक्षे वाढल्या शिवाय राहणार नाहीत. प्रगतीच्या या क्षेत्रासाठी त्यांच्या विकाससाठी आपल्या देशातील व उच्च देशातील व उच्च शिक्षण प्रगतीचा लेखाकोन्या पुढील प्रमाणे आहे.

[Signature]
 Principal

उच्च शिक्षण सध्यास्थिती

उच्च शिक्षण त्याच्या देशाच्या प्रगतीचा, विकसनाचा आत्मा मानले जाते. भारतीय उच्च शिक्षणाचा मोठा इतिहास आहे. भारतातील उच्च शिक्षणाच्या विस्तारावर प्रकाश - टांकल्या

जागतिक लक्षात घेवून ही एकदम अर्धांग मोठ्या क्षेत्रात व लोकसंख्येच्या दृष्ट्या मोठी उच्च शिक्षण सुविधा पार पाडणे गरजेचे आहे. किती खर्च करावा.

आज भारतामध्ये एकूण ६०० पेक्षा जास्त विद्यापीठे आहेत ज्यामध्ये ४१ केंद्रीय विद्यापीठे, २७५ राज्य विद्यापीठे, २९ आगमन विद्यापीठे, १० खाजगी विद्यापीठे, तर ६६ स्वायत्त विद्यापीठे अशी एकूण सहाशे पेक्षा जास्त विद्यापीठांची संख्या आध्यात्मिक दृष्ट्या अशांततेने ती उभा आधिक काहीही असोत गुणवत्तेच्या जागतिक प्रमाणात आपण कमीक पाहते.

उच्च शिक्षण बदलत चालू आहे की, नेमके उच्च शिक्षण घेऊन काढायचे काय ? जर आमच्या देशात वेळ वेळीच प्रगती घडत नसेल तर उच्च शिक्षण कासे घेणार ? बरे होऊ आहे उच्च शिक्षण असल्या या समस्येचे सोडवणारे आहे का ? नाही उतर नाही. हल्ली शिक्षण संस्थेमध्ये काम करणारे प्रख्यात ज्ञान आनाशिनही बघतात असतो तर उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता व विश्वासार्हता कमी असेल म्हणजे आमच्या उच्च शिक्षणात मोठा बदल करायची गरज आहे. विद्यार्थ्यां हा त्यांच्या शिक्षणाची स्वतःची जबाबदारी घेत घेत पाहणे पण त्या विरुद्ध आमचे शिक्षण प्रणाली पाहून तयार जाणारे होत आहे. हेच अन्य विकसित देशांच्या बाबतीत संशोधन व गुणवत्तेची दुरुवती वेगळे आहे. आमच्या देशात एकूण विद्यार्थी संख्येच्या केवळ ७% विद्यार्थी उच्चशिक्षणासाठी प्रवेशतात तर संयुक्त ६०%, अमेरिका ८९%, फ्रान्स ५०%, इंग्लंड ३०%, असे प्रमाणे आहे. म्हणजे आपली विद्यापीठे, उच्चशिक्षण संस्था संख्यात्मक व गुणवत्तेची बाबतीत घटनेने असलेल्या दिसतात.

आज प्रश्न पडतो सत्य भारता निर्मितीसाठी उच्च शिक्षण कशी मदत करेल असात्म्य घेऊन बदलची लागतीत संकट घालून घेणे टाकवी लागतील. भारतीय लोक, शिक्षणता घटना व संसद यांची मान्यता आणणे अत्यंत गरजेचे आहे. या तांकवणी संकटाला डावलणे हे एक सार्वभौमत्वावर प्रश्न ह्या करण्यासारखे आहे. स्वतः भारताच्या सर्व उच्च शिक्षण क्षेत्राच्या आज्ञा घेऊन असात्म्य आपणामुळे सध्यास्थिती पाहतात तर मानवी लागते. अपयश स्पष्ट दिसते. सध्या भारतभर जगतिक बँक आणि आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी यांच्या दबावला बळी पडून निगमन घेताना दिसत आहे. उच्च शिक्षणातील सुबोत दिवसे-दिवस कापात केलंही दिसत आहे. हल्ली आमचे भासा साकार ४% पेक्षा जास्त खर्च उच्च शिक्षणावर खर्च होत आहे हाच विचारात घ्यायला पाहिजे. त्यामुळे उत्पादनक्षम मनुष्यबळ निर्माण करणारे शिक्षण, नाणुम घडवणारे शिक्षण न मिळणे ही दुर्दैवी बाब मानाची लागेल.

उच्च शिक्षणाची अशी आव्हाने आहेत तर समर्थ भारत निर्माता व प्रगतीचे क्षेत्रे यांना साधने उच्च शिक्षणाच्या परीक्षेने आपल्या देशातील सदस्यीकरणाकडे उच्च शिक्षणाच्या आव्हाना बाबतचे दिसता आहे . त्यामुळे मुळात याच क्षेत्रात उच्च शिक्षणाच्या गुरुभूत बदलात याच क्षेत्राची गरज आहे असेच सादते .

संदर्भ

- मानव विकास अहवाल :महाराष्ट्र शासन
- शिक्षण संकल्पना, जाने. २००७, जुन २००७
- फार कॅ.पी. इंडियन हायर एज्युकेशन, ज्योस्ट पब्लिशिंग कंपनी:नवी दिल्ली २००२
- देसाई जीवन,(२००७), उच्च शिक्षण दशा व दिशा , अहमदाबाद: किर्ती प्रकाशन
- साईक चिन्ता,(संपा) शिक्षण आणि समाज,इंडियन इन्स्टीट्यूट ऑफ एज्युकेशन,अहमदाबाद, डिसेंबर १९९७
- University News Vol.49, 50 Dec.12/08/2011

Principal
vasantrao Naik B Ed.Colege
Shriur | Tal |Tq.Ahmedpur Dist.Lahar

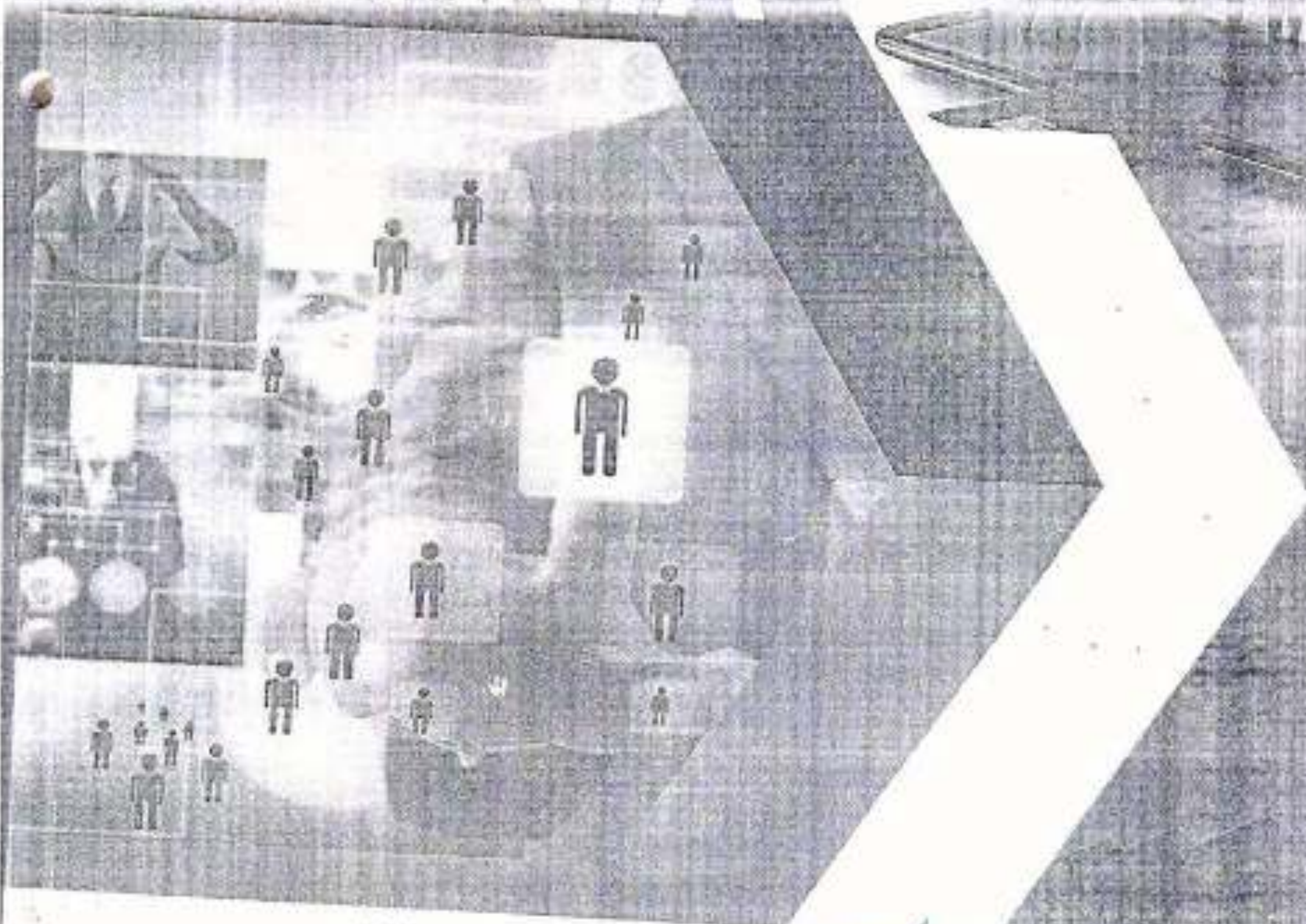

Peer Reviewed Referred and
UGC Listed Journal
(Journal No. 40776)

ISSN 2277 - 5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume-VIII, Issue-I
January - March - 2019
Marathi Part - I

Principal
Vasantao Nalk B Ed College
Shriur (Tal) (To) Ahmednagar Dist. (To)

Ajanta Prakashan

IMPACT FACTOR / INDEXING

2018 - 5.5

www.sjifactor.com

CONTENTS OF MARATHI PART - I

अ. क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृ. क्र.
१४	राष्ट्रांत तुळशीचा सातत्याचा मानव संसाधन विकासार्थील योगदान डा. डॉ. विजयकुमार महादेव गवई	५८-६३
१५	चंद्रपुर जिल्ह्यातील लोकसंख्यासुध्दो संशोधनाचा बदलत्या स्वरुपाचे भौतिकीय अर्थ, अर्थ डा. विलास क. वाळे डा. बापू. डा. र. दुधपचारि	६४-६५
१६	श्री. साहित्यातील नमो प्रभाकराचे स्वरुप डा. डॉ. सुवभा एम. लोखंडी	६६-६९
१७	श्री. क. रत्नाकर काव्येतील विद्वानांचा समावेशित शिक्षण विषयक विचार : एक अभ्यास डा. अश्विन स्वकंद स्व. गताय	७०-७५
१८	राज्य साहित्यातील लेखकांचे आकंदन - संवाद लेखकरी गिरीशी एक अन्वय डा. वसंतकल्ले रत्नाकर	७६-७९
१९	भारतीय साहित्यातील नव्यक समाधी मार्ग डा. डॉ. राजेशी भि. एम. गेडाव	८०-८३
२०	साहित्यिक विचार व लेखकांचा अन्वय डा. डॉ. संजय काशीनाथ गमा	८४-८६
२१	सुलतानाबाई कुलकर्णी (सावता) गिरीशीकृत लेखिका : महोदय डा. प्रकाश वसंतराव भोरे	८७-९१
२२	भारताची स्त्री साहित्यकारणी एक काळजा मरत विजय सुधाकर सुधे	९२-९३
२३	सावताबाई फुले व स्त्री शिक्षण डा. कु. मरिता रघुपथराव सुठो	९४-९५
२४	सुलतानाबाई डा. डॉ. आ. वी. पी. गी.	९६-९७
२५	आधुनिक अर्थी उद्योगाचा अन्वयकारणी विषयक व अर्थीकरी करीत वापरणारा लेखकांचा समाधी अन्वय डा. हरीश वि. गताय	९८-१०१

१७. प्राथमिक स्तरावर कार्यरत शिक्षकांचा समावेशित शिक्षण विषयक विचार : एक अभ्यास

डॉ. कदम व्यंकट काशिनाथ

राज्य, नेतृत्व सुभाषचंद्र बोस अभ्यासक समितीचे अध्यक्ष, विभागीय ए. आर.सी. वि. लतूर

संस्लावना

भारतीय राज्यघटनेने कलम 14 नुसार सर्व मुलांना द्यावयाऱ्या एवढ्या वर्धनयोग्य प्राथमिक शिक्षण सकारित, संपन्न देण्याची जबाबदारी केलेली आहे. सर्व जगतकांना शिक्षणाच्या प्रवाहात आपणव्यासाठी विविध प्रकारात कार्यरत आलेले आहेत. जसल 1990 मध्ये अंतरराष्ट्रीय स्तरावर या विषयावर बर्न युए झाली. तर्वात प्रथम याच्या 'शास्त्रीय' गमाठी याचा विचार झाला. 'पारंपरिक औद्योगिक शोधे जागतिक परिवर्तन जवळपास शिक्षण ही संकल्पना मांडण्यात आली. त्यातून एवढे समावेशित शिक्षण हा विचार आला. व तो विचार 1993 मध्ये जगातील '9 देशांनी मान्य केला.

प्राथमिक शाळा अपवादालाक विद्यार्थ्यांना प्रवेश देतात त्यांच्या सामान्य विद्यार्थ्यांच्या गरजा पळवणे विचार होतो. व्यक्तिगत लक्षणां दिले जात नाही. ही बाजूने सामान्य विद्यार्थ्यांसाठी उच्चमानात मुलांनी 'कु शकत नाहीत. त्यांना सहभागी होण्यात अडथळे निर्माण होतात. अशा मुलांच्या वेगळ्या शक्ती, उपक्रम व अभ्यासक्रमाची गरज असते. तर त्यांचा क्षमताविषयी पूर्ण जाणकार शिक्षक असणे लागतो. अपवादालाक जातकांना घर ते समाजापर्यंत सर्वत्र शोधून घ्यावे लागते. काही शाळा तर अशा बाजूलास जगत परदेशी जातारात, सर्वसमाहित शिक्षणात त्यांना समावेशित शाळेत विकण्याचा, आपणाचा एक शक्य करण्यात आलेला आहे. आज समाजाची हृष्टी बदलण्याची गरज आहे. शाळा उपलब्धते बाबत समाजाची जिम्मेदारी महत्वाची आहे. प्राथमिक शाळात अपवादालाक मुले शाळातून वंचित दिसतात. आज त्यांच्या पाठ्याचे प्रथम जगत करणाऱ्याची गरज आहे. हा प्राथमिक प्राथमिक शिक्षणाची भूमिका महत्वाची ठरते.

शासनाने १३ व्या घटना सुधारनेनुसार शिक्षण हा बाळगणा मुलांसाठी हजेर सजवला आहे. 1989 साली शासनाने 'अपंग एकजनात शिक्षण' ही योजना लागू केली आहे. अपंगनात शैलीच्या संगी, व्यवसाय जगती, सामाजिक गरजांमध्ये मदत व संरक्षण कु गती सुविधा दिल्या जावते. त्या सर्व बाबी पाठ्यापर्यंत पोहचण्यासाठी प्राथमिक शिक्षणाची

Principal

संशोधन पध्दती

प्रस्तुत लेख संशोधनातून प्राथमिक शाळेतील शिक्षकांच्या सर्वेक्षणावरील शिक्षण विषयक शून्यता अभ्यासाबाबतच्या अंतर्ज्ञाने, सद्यःस्थितीचा जाणवत करायच्या अंतर्ज्ञाने सर्वेक्षण पध्दतीचा अचूक कलन घेतात की या साधनाच्या साहाय्येने माहिती संकलित करण्यात आली आहे.

संशोधनाचे साधन

प्रस्तुत लेख संशोधनातून प्राथमिक शाळेतील शिक्षकांच्या सर्वेक्षणावरील शिक्षण विषयक शून्यता घातण्यासाठी उद्दिष्टानुसार घेतात की या साधनाची निश्चिती करून शिक्षक व मुळाव्यापाक घेतात की या साधनाचा अचूक कलन माहिती संकलित करण्यात आलेली आहे.

सांख्यिकीय साधन

प्रस्तुत लेख संशोधनासाठी शिक्षक व मुळाव्यापाक घेतात की या साधनाद्वारे स रिती संकलित करून घेतात माहितीचा आधार अर्थ जावण्यासाठी माहितीचे विश्लेषण करून शेकडवारी व सरासरी या सांख्यिकीय साधनाचे अर्थजावत विषयक व शिकारशी मांडण्यात आलेल्या आहेत.

व्याप्ती व मर्यादा

1. प्रस्तुत लेख संशोधनाची व्याप्ती ही अहमदपूर शहरातील देणा-या प्राथमिक शाळा घुर्तीघडणे.
2. प्रस्तुत लेख संशोधन प्राथमिक शाळेतील शिक्षकांच्या सर्वेक्षणावरील शिक्षण विषयक शून्यता/विचार याचे मर्यादित.
3. आहे.
4. प्रस्तुत लेख संशोधन हे केवळ शैक्षणिक वर्ष 2018-19 या वर्षात प्राथमिक शाळेतील कार्येच शिक्षक व मुळाव्यापाक यांचा विचार करण्यात आलेला आहे.

प्रत्येक कार्येसाठी

प्रस्तुत लेख संशोधनाचे कार्येच अहमदपूर शहर निविचत करून अहमदपूर शहरातील देणा-या ०६ प्रा. शिक शाळांची माहिती पध्दतीने ०३ शाहूधिक न्यादर्शन पध्दतीने प्रत्येक शाळेतील ०९ सहशिक्षक व मुळाव्यापाक यांची साहय्येने व सचकीयन न्यादर्शनेने शिबड करून संशोधनाचे प्रत्येक न्यादर्शन अशी माहिती घेतात की या साधनाचा साहाय्येने माहिती संकलित केली आहे. प्राप्त माहितीचे विश्लेषण करून शेकडवारी व सरासरी या सांख्यिकीय

साधनाच्या साहाय्याने ज्ञान माहितीस अर्थ लावून लिखित व विकारशी संशोधनात आलेल्या अडथळी शिक्षण प्रतिपाद
 साधनी

क्र.	प्रश्न विवरण	शेकडत प्रत्य
1	इतर विद्यार्थ्यांच्याशी सामाजिक प्रतिभाव	73%
2	विद्यार्थी शारीरिक, बौद्धिक, सामाजिक व. गरजांचा विचार प्रतिभाव	67%
3	अतिरिक्त जातिकाचे आयोजन प्रतिभाव	87%
4	उपकरणांचा अंजन, सुवात, सामान्य विद्यार्थी विषयक प्रतिभाव	73%
5	समाविष्टित शिक्षणविषयक परिशोधन प्रतिभाव	67%
6	समाविष्टित शिक्षणविषयक संशोधन सहभाग प्रतिभाव	47%
7	समाविष्टित शिक्षणविषयक संशोधन सहभाग प्रतिभाव	78%
8	सामान्य उपसंधान विषयक प्रतिभाव	73%
9	समाविष्टित विद्यार्थी पूर्णता प्रतिभाव	
	25% = 00	50% = 47
	100% = 00	75% = 53
10	समाविष्टित विद्यार्थी विचार साहाय्य प्रतिभाव प्रमाण	73%
11	विद्यार्थ्यांचे वैयक्तिक लक्ष देणे प्रतिभाव	67%
12	असमतांचा भेद व उपचार प्रतिभाव	67%
13	सध्याचा अभ्यासक्रम परिपूर्णताविषयक प्रतिभाव	67%
14	इतर विद्यार्थी विषयक साधनांचा उपयोग प्रतिभाव	67%
15	अभ्यासक्रमातील बदल विषयक प्रतिभाव	100%
16	समाविष्टित शिक्षण प्रभावी होण्यासाठी उपचार प्रतिभाव	100%

साधनाच्या साहाय्याने ज्ञान माहितीस अर्थ लावून लिखित व विकारशी संशोधनात आलेल्या अडथळी शिक्षण प्रतिपाद

क्र.	प्रश्न विवरण	शेकडत प्रत्य
1	विद्यार्थी प्रश्न सार्थ प्रतिभाव	100%
2	गरीब विद्यार्थी शालेय शिक्षण पूर्णता प्रतिभाव	100%
3	विद्यार्थी योग्य वर्तनाच्या व आत्म स्वतंत्रता प्रतिभाव	33%
4	विद्यार्थी निदान व उपचार शिक्षणाचे आयोजन प्रतिभाव	67%
5	समाविष्टित शिक्षणविषयक परिशोधन प्रतिभाव	67%
6	समाविष्टित संशोधन सहभाग प्रतिभाव	33%
7	शिक्षण विषयक गरजापूर्ती प्रतिभाव साहाय्य प्रमाण	

	२१२ = ०.४१५०% = ०.४१५०% = १००/२४३% = ०.४१	
8	शाळेकडून प्रवास व्यवस्था प्राप्त प्रतिशत	67%
9	पुस्तके व शालेय साहित्य प्रतिशत	100
10	शिक्षकवृत्ती मिळवून देणारे विषयक प्रतिशत	67%
11	व्यवसाय शिक्षणविषयक मार्गदर्शन प्रतिशत	33%
12	विविध योजनांचा उपयोग करून देणारे विषयक प्रतिशत	67%
13	विशेष विद्यार्थी संलग्नक व्यवस्था प्रतिशत	33%
14	समाजाचा अभ्यासक्रम परिपूर्णता विषयक प्रतिशत	67%
15	अभ्यासक्रम बढव विषयक प्रतिशत सरासरी प्रमाण	100%
16	समावेशित शिक्षण प्रभावी होण्यासाठी उपाय प्रतिशत	100%

शिक्षक प्रतिपादावरून निष्कर्ष

1. विद्यार्थी गरजेनुसार आगाऊ साहित्येचे आयोजन व वर्गातील वागणूकदिलक्ष्य प्रतिपाद घेण्यात यत्न झाला.
2. प्राथमिक शाळेत विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक गरजांचा विचार अल्प प्रमाणात केला जातो.
3. शाळेमध्ये उपजसाचे आयोजन व पाठक प्रबोधन विषयक प्रतिपाद घेण्यात यत्न झाला.
4. प्राथमिक शाळांमध्ये समावेशित शिक्षणविषयक कृतीसंगोपन सहभाग अल्प प्रमाणात प्राप्त झाला.
5. प्राथमिक शाळांमध्ये शिक्षकवृत्ती संभाज गरजांची पूर्तता सरासरी प्रमाण अल्प जाडकते.
6. विद्यार्थी कामांचा काम व उपचार आणि शैक्षणिक कामांचेच्ये आगाविविषयीचा यत्न प्रतिपाद घेण्यात यत्न झाला.
7. वर्गासंगोपन विद्यार्थ्यांच्या गरजा व कामांचा विचार अल्प प्रमाणात केला जातो.
8. समावेशित शिक्षण पूर्तीसाठी अभ्यासक्रमातील बढवविषयीचा प्रतिपाद घेण्यात यत्न झाला.
9. पेशावृत्ती समावेशित शिक्षण अन्वयवजावणी विषयक प्रतिपाद अल्प प्रमाणात मिळाला मुळाव्यापेक्षा

प्रतिपादावरून निष्कर्ष

1. प्राथमिक शाळांत सर्व समावेशित विद्यार्थी पेशावृत्ती संधी व साहित्य पुरवठा प्रतिपाद घेण्यात यत्न झाला.
2. प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थी योग्य वर्गव्यवस्था व उपजसाव्यवस्था प्रतिपाद अल्प प्रमाणात घेतला.

3. विद्यार्थी क्रियुक्त व उत्कृष्ट, स्वयंसेवी संस्थांचा सहकार विषयक प्रतिपाद उत्तम प्राप्त झाला.
4. शिक्षणविषयक शब्दांची पूर्ती व शाब्दिक साहित्य पूर्ती प्रतिपाद चांगला प्राप्त झाला.
5. विद्यार्थ्यांचा व्यवसायशिक्षण, मार्गदर्शन व प्रवास व्यवस्थाविषयक प्रतिपाद उत्तम प्रमाणात प्राप्त झाला.
6. विद्यार्थ्यांचा विविध योजनांची माहिती व शिष्यवृत्ती प्राप्ती विषयक प्रतिपाद चांगला प्राप्त झाला.
7. विद्यार्थी संगणक व्यवस्था व अभ्यासक्रमातील बदल विषयक प्राप्त प्रतिपाद चांगला आढळला.
8. समावेशित शिक्षण प्रभावपूर्ण होणेविषयक प्राप्त सरासरी प्रतिपाद चांगला आढळला.

शिफारशी

1. प्राथमिक शाळांमध्ये कार्यक्रमाचे आयोजन करताना विद्यार्थी यात्रांचा विचार करावा.
2. प्राथमिक शिक्षणाचा समावेशित शिक्षण विषयक संपूर्ण संशोधनात सहभागी व्हावे.
3. प्राथमिक शाळांनी वाढत्यापणातून विद्यार्थी क्षमता व समाज बदलाची पूर्तता करावी.
4. समावेशित शिक्षण विषयक अभ्यासक्रमात बदल करत वृत्तीदुस्तत शिक्षण, प्रकाशनाचे साहित्य विचार विषयक अभ्यासक्रमावर भर द्यावा.
5. समावेशित शिक्षणाचा विचार करत शाळांच्या सर्वोपयोग्य व उत्तम व्यवस्था घ्याव्यात.
6. अभ्यासक नेट शिक्षण विषयक कार्य सरासरीत समाजातील संघर्षाचा सहकार घ्यावा.
7. विशेष विद्यार्थ्यांच्या व्यवसाय शिक्षण, मार्गदर्शन व प्रवासाची सोय करावी.
8. समावेशित शिक्षणाचा विचार करत अभ्यासक्रमाची समजाव घ्यावी.
9. शिक्षकांचा समावेशित शिक्षणाच्या प्रभावपूर्ण समावेशित शिक्षणाची सोय करावी.

Principal
Janta Mahavidyalaya
Gandhinagar (To Ahmednagar Dist) Maharashtra

Peer Reviewed Refereed
InJCLC Listed Journal
Journal No. 8077/6

An International Multidisciplinary
Quarterly Research Journal

Issue - IV, October - December - 2018
ISSN 2277 - 5730

ISO 9001:2008 QMS
ISBN/ISSN

AJANTA

Impact Factor - 5.5 (www.sjifactor.com)

Is Hereby Awarding This Certificate To

Dr. Vinay S. Hatole

As a Recognition of the Publication of the Paper Entitled

जागतिकीरण: उच्च शिक्षण सुचवणुक व गुणवत्ता

Ananta Publications

Amalgaon, Near University Gate

Amalgaon, 414534, India

Mob. No. 9573250877, 9822623677

Tele. No. (0240) 2400877

ananta1977@gmail.com, www.anantapublications.com

Vinay S. Hatole
Sanjayrao Amalgaon Dist. Lab

Editor : Vinay S. Hatole

ISSN 2229-6190

RNI. MAHMUL02937/2010/35848

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for Social Sciences

SOCIAL GROWTH

CHIEF EDITOR

DR. BALAJI KAMBLE

Principal

Yashwantrao Naik B.Ed College
Shri Sai Baba Ahmednagar Dist. Latur

SN: 146/VOL: 05/ISSN: 2229-6190

IMPACT FACTOR- 1.35

ISSN 2229-6190

SOCIAL GROWTH

Issue 1 XV, Vol. V, Nov. 2017 To April 2018

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Study of Goods and Services Taxes Dr. R. D. Ganpure	1
2	Impacts Of Demonetisation on Indian Economy Dr. Balaji G. Kumbhe	5
3	Social Aspect of Health Care Facilities in Omerba Block Dr. Narsing B. Kadam	12
4	अमरावती जिल्हातील थोरकु जादिकाशी जमातीचे सामाजिक जीवन - एक ऐतिहासिक अध्ययन डॉ. भानूदास डि. जामनेकर	19
5	महात्मा ज्योतिबा फुले आणि सत्यशोधक समाज डॉ. व्ही. के. कदम	25
6	च्यंकटराव रामा शिंदे यांचे महाराष्ट्र परिषदेतील योगदान विष्णू भागवत नरहरे	30
7	ग्रंथपालाची इलेक्ट्रॉनिक युगात भूमिका गणेशजन एस. दराडे	34
8	क्रीडाक्षेत्र आणि योगाभ्यास डी. एच. जाधव	39
9	बालकाचे हक्क - विश्लेषणात्मक चिकित्सा डॉ. दीपक रत्तराव कोदुरयार	44
10	संसदीय मुल्यांच्या संदर्भात पं. जवाहरलाल नेहरू व श्रीमती इंदिरा गांधी यांच्या भूमिकेचे तुलनात्मक अध्ययन अविनाश मा. फाळके	49
11	शिक्षणाच्या खाजगीकरणाचा सभाजशास्त्रीय अभ्यास पांडूरंग किरानशव मगर	55

Principal

Vasant Rao Naik B. Ed. College
Shnur (Tal. To. Ahmedpur Dist. Latur)

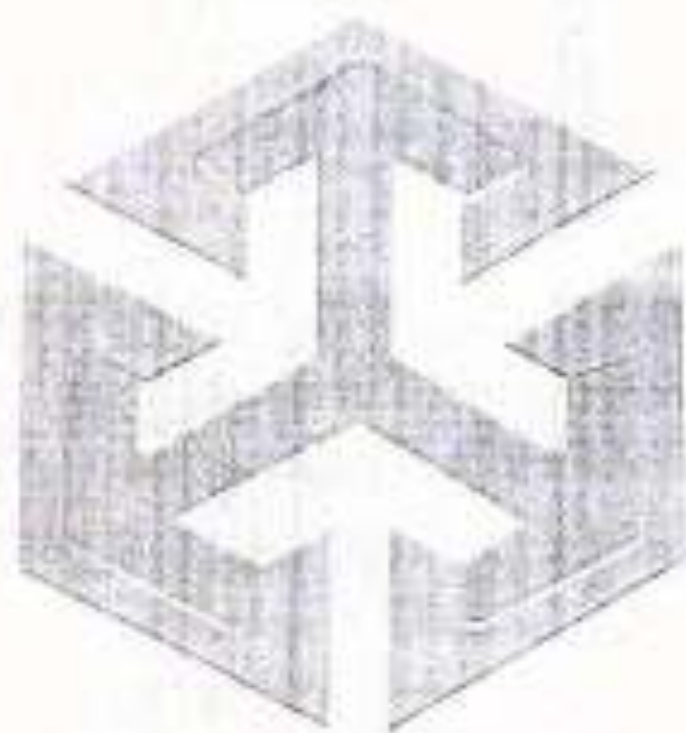

ISSN 2231-6671

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

Hi-TECH

RESEARCH ANALYSIS

Principal

vasantrao Naik B Ed College
Shirur Tal. Tal. Ahmednagar Dist. Latour

EDITOR IN CHIEF
DR. BALAJI KAMBLE

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Challenges Before Co-Operatives in the use of Information Technology Dr. M. N. Patel	1
2	A Bibliometric Study of the Doctoral Dissertations in the Subject of Marathi Submitted to the Marathi Department of Marathwada University Aurangabad A. P. Bhande	7
3	Cpa Scheme is Boom for College Library S. B. Deshmukh	16
4	Comparison of Intelligence Between M.P.Ed and M.Ed Students of Amravati University Dr. Omprakash Anuja, Ashokkumar Jaishankar Thwari	19
5	महाराष्ट्र कुले के स्नातकोत्तरक विमर्श शानाजी रामभाऊ गोरडे	25
6	महाराष्ट्रामा जीवनिा विकासाचे मुख्यकारण डॉ. वी.एम. खाडकर	27
7	उत्पादाचे अर्थशास्त्रात समजा डॉ. दयालद विश्वन्स शिंदे	30
8	शिवाजी महाराजांचे कृषिविषयाक धोरण डॉ. ही. के. कदम	36
9	अनुवाद - समस्या आणि उपाय डॉ. सुरेश पी. शिंदे	40
10	महाराष्ट्र वनविषयाची शब्द विमर्श संशोधन डॉ. रत्नाकर बी. लहाडे	37

Principal

Amravati B.Ed College
Tilgaon, Tal. To. Amravati Dist. Latar

2022

Impact Factor-8.575 (SJIF)

ISSN-2278-9308

B. Aadhar

Peer-Reviewed & Referred Indexed

Medical, Veterinary, International & Research

March -2022

(CCCXLIV) 344-F

WOMEN IN INDIA AND ABROAD

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor

Dr. Duleshwari Tembhare
Political Science,
Govt College,
Laxmi Balaghat, Madhya Pradesh

Editor

Dr. Baliram Pawar
Head, Department of Sociology
Mahatma Phule College Kingdon Eran
Maharashtra, 413523

Principal

Shri. N. S. Patil
Shri. N. S. Patil

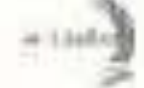
This Journal is indexed in :

Scientific Journal Impact Factor (SJIF)

Cosmos Impact Factor (CIF)

International Impact Factor Services (IIFS)

INDEX

No.	Title of the Paper	Authors' Name	Page No.
1	A Study On Factors Affecting Work Life Balance Of Women Employees Working In Health Sectors	Lijalita Dash /Dr. Sanjukta Padhi	1
2	Characterization of women in the work of Assia Djebar: An analysis of la femme sans sépulture	Dr. Nishant Singh	5
3	Gandhian Feminism	Kukali Sharma	9
4	World of Death depicted in the poetry of Emily Dickerson	Yugol Jyoti Borah	12
5	Sumona Sinha as a writer in French Expression	Ashis Malato	17
6	Law of Woman	Krishnagra Upadhyay	21
7	The Courage and Perseverance of Sakhia, The Queen of Chulia Kingdom (Sadia) of Assam	Gitanjali Bharali	24
8	The Future of Women Entrepreneurship in India	Smt. Sampada S. Lavekar	28
9	India's Budget 2022-23: Women- Led Development.	Dr.Yogita Arun Kopate	31
10	The emergence of solace and love in the selected works of Elizabeth Barrett Browning	Shirsak Ghosh	35
11	Women's perception regarding virtual banking	Anil.N	38
12	Title :Indian Women and their contributions in Indian National Movement	Dr. Chandana Das	42
13	Sudha Murthy: An Ideal Woman	Dr. Mbaske R.U.	46
14	Why Prostitution Is Not Supported As A Legitimate Business In India A Study	A.Subhashini	48
15	Importance of Financial schemes and Institutional Support to Promote Women Entrepreneur	Dr Balagar Jyothi	54
16	राज्यमाता विनामाला अर्थात् विद्वती स्वराज्य	प्रा.डॉ.सुब्रह्मण्य शा.सुदम	60
17	विवाहविरहीत प्रत्याचार: एक उत्तर-वैज्ञानिक अध्ययन (Violence Against Women: A Post-Scientific Study)	राजेश भगवान पाटील	63
18	भारतमातीस महिलासंख्या आगेपुढाची स्थिति आणि समस्या	डा. प्रभात सहदेवराव काळवणे	67
19	आदिवासी स्त्री हे तिचा देश	डा. चंद्रशेखर अतर. भेंडे	70
20	सामाजिक संरक्षणमधील महिलासंबंधी होणाऱ्या आणि महत्त्वपूर्ण योगदान	प्रा.डॉ. स्वप्ना विजय / आशीशगौर दलुगीर, गोकुळी	75

2023
Impact Factor-8.575 (SJIF)

ISSN-2278-9308

B.Aadhar

Single Blind Peer-Reviewed & Refereed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

SOCIAL REFORMERS IN INDIA

February -2023

ISSUE No- (CCCXCVII) 397-B

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande

Director

Aadhar Social

Research & Development

Training Institute Amravati

Editor

Dr. Manashi Gogoi Borgohain

Head, Department of Education

Nandalal Borgohain City College,

Dibrugarh, Assam

Principal

Principal
Nandalal Borgohain City College

This Journal is indexed in :

Scientific Journal Impact Factor (SJIF)

Cosmos Impact Factor (CIF)

International Impact Factor Services (IIFS)

INDEX -B

No.	Title of the Paper	Authors' Name	Page No.
1	Impact Analysis Of White Color Crimes	Mr.N. Meenakshisundaram , Mrs. A. Subhashini	1
2	Baba Amte: The Great And Devotee Social Reformer	Dr. Manisha Ashish Mahatale	3
3	Issues and Challenges of Visually Impaired People in Karnataka: A Sociological Study	Dr.Chidananda Swamy,C	7
4	Dr. B R Ambedkar's An Overview On Woman Empowerment	Mr. Nagappa L H	12
5	Gandhiji's Concept of Truth and Non-Violence	Joygopal Singha	16
6	Gautam Buddha – A Social Reformer	Mrs.A.Subhashini , Ms.T. Kanniga	19
7	Education Philosophy Of Mahatma Gandhi	Mrs. Rajni Yadav	24
8	Savitribai Phule	Sima Ghatak	28
9	Dr. B. R. Ambedkar: His Thoughts and Impact on Economic Growth and Development.	Dr. Ashish K. Mahatale	32
10	Mahatma Gandhi	Swapna Bhowmik Dutta	36
11	Strategy, Important and Requirement of Research in Current Scenario	Dr.Nilma Dawane	40
12	Corruption In India: Status, Causes And Impacts	Dr. Tanka Prasad Upadhyaya	44
13	A Comparative study of the state response during The Spanish flu of 1918 and Covid-19 in India	Prof Arjun Rao Kuthadi , G. Vijayalakshmi	49
14	संत तुकाराम राध्या अभंगातील उपदेश	डॉ. विजयकुमार शिवदास डोले	54
15	गौतम बुद्धांनी सांगितलेला धम्म आणि धर्म	श्री. संतोष न. सूर्यवंशी	58
16	लिंगभाव आणि भारतीय समाज	प्रा.डॉ.दिलीप तुकाराम कदम	63
17	राजर्षी साहू महाराज यांचे शैक्षणिक कार्य	प्रा. समाधान नारायण शराडे	68
18	राजाराममोहन रॉय यांच्या शैक्षणिक विचारांची उपयुक्तता	प्रा.डॉ. चव्हाण सुखदेव गोविंदराव	71
19	चक्रवर्ती राजू महाराजांचे शैक्षणिक कार्य	प्रा. डॉ. सुदीप मंगाराम ससाणे	75
✓ 20	विप्लवात्मक स्वातंत्र्य लढा : ऐतिहासिक अभ्यास	डॉ. व्यंकट काशीनाथराव कदम	77